

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

Дипломна робота

магістра

**Мовна особистість в політичному дискурсі та особливості її відтворення
(на матеріалі офіційних промов В. Зеленського та Б. Джонсона)**

Виконала: студентка VI курсу, групи 641,
035 «Філологія»

Кріцька Дар'я Олександрівна

Керівник: к. філол. н., старший викладач

Лютянська Наталя Іванівна

Рецензент: к. політ. н., старший викладач

Лимар Маргарита Юріївна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ	7
1.1. Сучасний політичний дискурс як спосіб впливу на суспільство.....	7
1.2. Політична риторика та її диференціації	13
1.3. Феномен мови політики як інструменту політичного дискурсу.....	19
РОЗДІЛ 2. МОВНА ОСОБИСТІТЬ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ	24
2.1. Теоретичні засади дослідження поняття мовної особистості	24
2.2. Роль комунікативних стратегій у формуванні мовної особистості	31
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ОФІЦІЙНИХ ПРОМОВ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ТА Б. ДЖОНСОНА)	37
3.1. Особливості відтворення мовної особистості у перекладі	37
3.2. Особливості перекладу мовної особистості В. Зеленського	44
3.3. Особливості перекладу мовної особистості Б. Джонсона	60
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	79
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	86
ДОДАТКИ	89
SUMMARY	92

ВСТУП

Актуальність проблеми. Політика це комунікативний простір в якому функціонують дискурси. Їх можна визначити як динамічні агенти символічного простору не тільки політики, але й інших сфер суспільного життя.

Політичний дискурс створює цінності, ідеї, образи, думки, інтерпретації та концепти. Наразі, це потужний владний інструмент який використовують для репрезентації, легітимації та просування певних образів реальності. Також, він допомагає позиціонувати певні суб'єкти в культурному, економічному, соціальному та політичному просторі.

Дослідження політичного дискурсу зберігають високу актуальність, що підтверджується великою кількістю наукових праць, у яких розглядається специфіка цього типу комунікації з позицій лінгвістичної, перекладознавчої, політологічної, юридичної, філософської, психологічної, соціологічної, риторичної та інших галузей. Між іншим, науковці різних країн виявляють активний інтерес до мови політики, їх мовної особистості, до вивчення сутності та феномену політичного дискурсу.

Однак, спостерігаючи за подіями, які відбуваються в українському політичному просторі, в якому діє система механізмів та технологій політичного спілкування, які здійснюють вплив на політичну реальність України, не можна не вивчати та не аналізувати ці процеси, щоб запобігти можливим спробам маніпуляцій суспільною свідомістю під час здійснення політичної комунікації. Також, важливою темою дослідження є зарубіжний політичний дискурс.

Основи теорії політичного дискурсу були закладені представниками кембріджської та оксфордської філософських шкіл у 50-ті роки ХХ століття, які здійснили аналіз лінгвістичного контексту. Серед класичних робіт з даної проблематики можна назвати праці Т.А. ван Дейка, Р. Барта, М. Фуко, А. Маркович, Ю. Караулова, Д. Шапочкіна, а також дослідження М. Ільїна, Є. Шейгала, О. Баранова, Г. Почепцова, С. Денисюк, В. Вовк та інших.

Не дивлячись на те, що політичний дискурс стає об'єктом дослідження не перше десятиліття, чіткого наукового обґрунтування даного феномена досі не існує. Саме цим продиктована **актуальність дослідження**.

Також, цікавим, з точки зору перекладацького дослідження, є вивчення мовної особистості в політичному дискурсі. В такому контексті, вона вважається сукупністю різних властивостей політика, які породжують унікальні висловлювання, вдалі, «ударні» перифрази та порівняння, епітети й метафори, та створюють індивідуальний стиль політичного діяча.

Нині суттєво підвищився інтерес до вивчення мови окремої особистості. У фокусі уваги дослідників опинилася людина зі своїми мовними, ментальними, поведінковими особливостями, своєю картиною світу, що містить індивідуальне і національне. Мовна особистість, або людина, яка існує в процесі комунікації і відображає в мовленні як свій мовний досвід, так і загальний досвід усього людства, стала об'єктом дослідження в різних галузях, тому можна говорити про антропоцентричність сучасної науки.

У перекладознавстві та лінгвістиці проблему мовної особистості дедалі частіше висвітлюють у суміжних науках як об'єкт міждисциплінарних досліджень і в аспекті становлення національної мови, в якій суб'єктивне перетворюється на об'єктивне.

На сьогоднішній день мова використовується для формування та викладу думки, а також як спосіб приховування інформації. Особистість в політиці як носії важливої інформації надає потужну базу для аналізу мовної моди, поведінки, образів, використаних понять, втілених значеннях, стереотипах та самої мовної поведінки.

Вагомий внесок у дослідження мовної особистості зробили А. Бездітко, С. Єрмоленко, А. Загнітко, С. Застровська, О. Застровський, В. Карасік, Ю. Караулов, С. Куранова, Л. Мацько, В. Мельничайко, М. Пентилюк, Л. Славова, С. Сухих, О. Черниш та інші.

Мета роботи — дослідження мовної особистості політиків В. Зеленського та Б. Джонсона та особливостей її відтворення у перекладах.

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання**:

1. на основі теоретичного аналізу проблеми визначити основні підходи до розуміння теорії політичного дискурсу;
2. дослідити поняття «політичної риторики» та її диференціації;
3. ознайомитися з концептом «мови політики» та визначити яку роль вона відіграє в політичному дискурсі;
4. дослідити поняття «мовної особистості» та особливості його прояву у політичному дискурсі;
5. визначити як комунікативні стратегії формують мовну особистість;
6. сформулювати особливі труднощі при відтворенні мовної особистості;
7. здійснити аналіз україномовних та англійськомовних промов з метою визначення який тип мовної особистості переважає у В. Зеленського та Б. Джонсона та дослідити використані трансформації в процесі перекладу.

Об'єкт дослідження — сутність мовної особистості у політичному дискурсі.

Предмет дослідження — особливі труднощі при відтворенні мовної особистості у політичному дискурсі.

Матеріалом дослідження стали політичні виступи та інтерв'ю чинного президента України В. Зеленського та колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Б. Джонсона.

Теоретико-методологічні засади цього дослідження складають наукові роботи Ф. Бацевича, В. Громовенко, В. Даниліної, С. Дацюк, С. Єрмоленко, А. Загнітко, А. Кривого, Ю. Крилової-Грек, Л. Мацько, Г. Мацюк, Л. Нагорної, Л. Славової, О. Шевчук та М. Янковича.

Методи дослідження були зумовлені загальною метою та завданнями, а саме: *метод наскрізної вибірки* – для виявлення фрагментів текстів промов політиків для аналізу їх мовної особистості; *метод дискурс-аналізу* – для з'ясування ситуативно-контекстуальних особливостей мовних засобів-вербалізаторів мовної особистості в політичному дискурсі; *порівняльний аналіз*

– для зіставлення між собою як текстів оригіналів та текстів перекладів в цілому, так і на рівні окремих складових; *зіставний метод* – для встановлення закономірностей та відмінностей відтворення мовної особистості В. Зеленського та Б. Джонсона та елементи *статистичного методу* – для виявлення співвідношення між компонентами аналізованих мовних особистостей та способів їх відтворення.

Наукова новизна дослідження. У роботі вперше було ретельно розглянуто мовні особистості В. Зеленського та Б. Джонсона та досліджено особливості їх відтворення у перекладі. При цьому, було більш детально проаналізовано сутність мовної особистості в політичному дискурсі.

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що його результати і висновки є певним внеском у розвиток теорії дискурсу (дослідження специфіки політичного дискурсу), загального перекладознавства (специфіка перекладу політичних промов) та лінгвоперсонології (вивчення феномену мовної особистості та особливостей її відтворення у перекладі).

Практичне значення роботи полягає у в тому, що її положення та результати можуть бути використані при викладанні курсів «Теорія та практика перекладу», «Практичний курс письмового та усного перекладу», у спецкурсах з теорії дискурсу та лінгвістики тексту. Крім того, висновки даного дослідження можуть бути використані в методах політтехнологій.

Публікації: на основі проаналізованих джерел та результатів проведеного дослідження було написано та подано до друку статтю під назвою «Теоретичні засади дослідження мовної особистості в політичному дискурсі та складнощі її відтворення у перекладі». Вона була опублікована в 44 випуску Молодіжного наукового журналу «Студентські наукові студії» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, 2023 рік.

Структурно дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг основного тексту становить 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

1.1. Сучасний політичний дискурс як спосіб впливу на суспільство

Політичні процеси, осмислення сутності мови політика, інструменти впливу на суспільство, взаємозв'язок влади і політичного мовлення, можливості перекладу тексту та усної мови політичної сфери не одне десятиліття стають предметом багатьох перекладацьких та лінгвістичних досліджень. В. Вовк, С. Денисюк, Т. Зубро, А. Клепиков та інші науковці намагаються збагнути сутність та природу політичної мови, її багатогранність та створення культури, а разом з тим розробити чіткі формулювання основних концепцій та явищ.

Не дивлячись на це, наразі не існує чіткого погляду та розуміння поняття політичного дискурсу. В першу чергу це пов'язано з багатостороннім підходом до вивчення і усвідомлення внутрішніх політичних процесів. Сьогодні політика є центром уваги політології, соціології, психолінгвістики, перекладознавства та інших наук. Працюючи над науковими працями в окремих сферах дослідники виділяють різне формування самої сутності політичного дискурсу, який є основою політичної мови.

Для чіткого розуміння «політичного дискурсу» слід з'ясувати підходи до трактування понять «дискурс» та «політичний дискурс».

У лінгвістиці під дискурсом розуміють одиницю мови, довшу за одне речення. Вивчення дискурсу - це аналіз використання усної або письмової мови в соціальному контексті [5, с. 47].

Дискурсивні дослідження розглядають форму та функції мови за межами її невеликих граматичних частин, таких як фонемі та морфемі. Ця галузь дослідження цікавиться тим, як більші одиниці мови, включаючи лексеми, синтаксис та контекст, надають значення розмовам.

Дискурс – це спосіб, у який мова використовується в суспільстві для передачі широких історичних значень. Це мова, яка визначається соціальними умовами її використання, тим, хто її використовує і за яких умов. Мова ніколи не може бути «нейтральною», оскільки вона поєднує наш особистий і соціальний світи [75, с. 25].

Словник української мови дає декілька визначень поняття дискурс:

- спосіб мовлення у поєднанні зі змістом висловлюваного,
- акт мовлення чи текст у контексті ситуації висловлювання,
- сукупність усіх усних чи письмових обговорень певної теми [1].

Тобто, у всіх випадках сутність поняття дискурс зводиться до мовлення.

М. Янкович розглядає дискурс як текст, що занурений у ситуацію спілкування та допускає безліч вимірів. Дослідниця підкреслює, що дискурс це не просте мовленнєве утворення, а культурне явище. Воно є складнішим за окремі речення, є результатом комунікації, переплетенням мовців, які створюють новий продукт [69, с. 123].

Є також підхід до поняття дискурсу як мовлення в контексті мисленнєвої діяльності. Таке тлумачення пропонує Л. Безугла та інші вчені лінгвісти. Вони пояснюють дискурс як інтегральний феномен [14, с. 209].

Ф. Бацевич у книзі «Основи комунікативної лінгвістики» вказав на розмитість поняття дискурс. Він підкреслив, що термін використовується у різних значеннях, а тому не має чітких поняттєвих меж [3, с. 137].

За словами Ф. Бацевича, дискурс співвідноситься з усіма видами комунікації, комунікацією в межах окремих каналів, виявом правил спілкування, способів викладу, втілення мети мовців [3, с. 138]. Дослідник вважає, що дискурс охоплює етнокультурні особливості, культурно-історичну своєрідність та є проявом культурної комунікації.

Дискурс є комунікативною дією, що відбувається між мовцем і слухачем/спостерігачем в процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому і іншому контексті. Ця комунікативна дія може бути мовною, письмовою, мати вербальні і невербальні складові.

Відтак, під поняттям дискурс ми розуміємо живий процес спілкування та сукупність мовленнєво-мисленнєвих дії. Вони в свою чергу пов'язані з осмисленням та пізнанням.

Власне політичний дискурс є важливою частиною нормального функціонування суспільства. Він відіграє ключову роль у трансформації держав, та через ускладнення комунікації між народом і владою зростає увага до центрального поняття політичної сфери в різних науках.

З точки зору прикладної політології політичний дискурс розглядається як сукупність тем, які стають предметом обговорення, та передбачають аналіз конкретної політичної ситуації у динамічному і статичному вимірах [34, с. 10].

А. Битко формулює поняття дискурсу в соціологічному дослідженні, вказуючи, що «це складний феномен, вивчення якого пройшло багато стадій: від розгляду його, виключно, як рівня мови до включення оціночної інформації, особистісних характеристик комунікантів, соціокультурної ситуації» [4, с. 67].

Дослідниця наголошує на тому, що політичний дискурс визначає політико-ідеологічні переваги, політичну участь груп населення та політичну ситуацію. За А. Битко суть аналізу дискурсу полягає саме у визначенні ключового контексту, в якому розгортаються дискурсивні події, та описі відносин, які складаються в та поза цього контексту [4, с. 68]. Тобто, без основного контексту продукт політичного дискурсу може бути проаналізований лише з точки зору лінгвістики.

Психолінгвісти також наголошують на багатогранності політичного дискурсу, чинники якого створюють цілісний образ, який в майбутньому стає предметом дослідження науковців.

Ю. Крилова-Грек визначає поняття політичного дискурсу як «сукупність мовленнєвих актів, способів їх подачі та манеру поведінки, що у підсумку формують імідж певного політика або політичної сили» [31, с. 3].

У лінгвістиці та перекладознавстві політичний дискурс представлений як багатокомпонентне явище. Деякі дослідники ототожнюють поняття політичний дискурс та ідеологічний дискурс. При цьому говорять про існування

глобального ідеологічного дискурсу, з якого відділяється політичний. Поширені тлумачення суті політичного дискурсу базуються на теоретичних засадах центрального поняття «дискурс».

А. Кривий розуміє під політичним дискурсом «політичний текст або мережу політичних текстів, пов'язаних спільною тематикою, із яскравими психологічними соціологічними, лінгвокультурними, характеристиками, які актуалізуються у процесі політичної комунікації» [30, с. 159].

Крім того, на думку вченого політичний дискурс можна розглядати як комплекс мовленнєвих структур у певному лінгвістичному контексті. Інакше кажучи, у контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань разом з її негативними проявами.

Науковець також прирівнює політичний дискурс до поняття політичного тексту. Ми вважаємо таке ототожнення допустимим. При цьому воно не дає достатньо можливостей для повного аналізу всіх лінгвістичних та екстралінгвістичних елементів, а також вивчення політичного дискурсу у перекладознавчому аспекті.

За Новим тлумачним словником української мови політичний дискурс – це будь-які мовленнєві утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких корелюється зі сферою політики [70, с. 254].

Цікавим є також формування політичного дискурсу за С. Єрмоленко. Дослідниця-мовознавець, розглядаючи стилістику української мови, стверджує, що політичний дискурс являє собою «сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації або формують її конкретну тематику» [15, с. 104].

В. Громовенко пропонує два основні визначення політичного дискурсу. Серед них:

1. «це особливий різновид дискурсу, що має на меті завоювати й утримати політичну владу»;
2. «це багатоаспектне й багатопланове явище, як комплекс елементів, що утворюють єдине ціле» [10, с. 112].

В. Маслова характеризує політичний дискурс, як «сукупність усіх мовних актів, що використовуються в політичних дискусіях, а також правил публічної політики, освячених традицією та перевірених досвідом» [36, с. 44].

Політичний дискурс характеризується специфічним словником, смисловими зв'язками між окремими політичними концептами, базовими абстракціями і метафорами, типовими контекстами слововживання, побудовою суджень.

У політичному дискурсі вагомого значення набуває власне особистісна фігура політика та окремі поведінкові аспекти [67, с. 21]. Політичний дискурс виступає втіленням загального комплексу взаємовідносин між людиною та суспільством і, відповідно, сприяє формуванню в реципієнтів картини світу [20, с. 158].

Дослідниця В. Громовенко також зазначає, що політичний дискурс є центральною концепцією політичної лінгвістики. У своїй науковій праці вона дає наступне визначення цього поняття: «політична лінгвістика - це напрямок у лінгвістиці, який виник на межі двох наук — політології і лінгвістики, а отже тісно пов'язаний з комунікативною та когнітивною лінгвістикою, прагмалінгвістикою та ін. Головною метою цієї дисципліни є встановлення закономірності взаємодії суспільно-політичних подій на зміни в мові і навпаки» [10, с. 114].

Деякі вчені схильні вважати, що політична лінгвістика це один з розділів прикладної лінгвістики. Відповідно до даного підходу предметом політичної лінгвістики стає саме політичний дискурс. У цьому випадку він є комплексом практик, що визначають учасників політичного дискурсу або формують тематику комунікації [18, с. 45].

Також існує думка, що політична лінгвістика це самостійний, міждисциплінарний та комплексний науковий напрямок [42, с. 161]. Спираючись на цей підхід можна визначити, що предметом дослідження політичної лінгвістики стає політична мовна діяльність, тобто комунікація.

Вона орієнтується на популяризацію окремих ідей, гру на емоціях та спонукання суспільства до політичних дії та соціально-політичних рішень.

Сучасний український політичний дискурс репрезентує досить проблематичні відносини. У суспільстві, де принципом була однорідність соціального зв'язку, політична сфера не могла бути чимось окремим, у ньому не було ані суто політичних, ані суто неполітичних інститутів.

На думку дослідниці О. Шейгал, мова політики, політичний дискурс та політична риторика це терміни, які в більшості взаємопов'язані та прирівнюються один до одного [67, с. 73].

За її словами, доцільно виділити три підходи до вивчення та аналізу політичного дискурсу:

3. описовий;
4. критичний;
5. когнітивний [67, с. 95].

Перший запропонований підхід прирівнюється до класичного методу риторичного аналізу публічних промов, виступів, дебатів та інтерв'ю. При цьому, описовий підхід розглядає мовну поведінку, мовленнєві засоби використанні політиками, стратегії маніпуляції та різні риторичні прийоми.

Критичний підхід, орієнтований на критичне дослідження та розуміння суспільної моралі, що втілюється в мові чи дискурсі. У цьому випадку мовлення трактується як інструмент влади та соціального контролю

Когнітивний підхід уможливорює перехід від окреслення одиниць і структур дискурсу до моделювання структур свідомості учасників політичної комунікації.

Отже, поняття дискурсу досить неоднорідне. Це зумовлює різні підходи до визначення, аналізу та дослідження дискурсу. У свою чергу політичний дискурс також має низку підходів до формулювання сутності поняття. Загалом, проаналізувавши різні підходи, можна зробити висновок, що політичний дискурс це широке поняття, під яким розуміється мовленнєве утворення (усне або письмове), що стосується сфери політики, реалізується вербально та

екстравербально, актуалізується у певному ситуативному контексті та спрямоване на здійснення конкретної прагматичної семантики.

1.2. Політична риторика та її диференціації

Риторика являє собою мистецтво вивчення способів переконання та впливу на публіку з огляду на її особливості. Ця наука досліджує техніку створення тексту, окреслює його структуру, яка є найбільш прийнятною для чіткого й аргументованого викладу думки.

Її доцільно розглядати в контексті дослідження політичного дискурсу, адже за рахунок риторики він проявляється. По своїй суті, дискурс – це лише перебіг мовлення та єдність теми. Натомість риторика – це спосіб проявлення дискурсу, вибір ударних виразів і засобів які впливають на слухача.

Тож, з новою силою інтерес до риторики спалахнув у середині ХХ століття. Він пояснюється бурхливим розвитком теорії інформації. До цього часу науки гуманітарного кола стали гостро потребувати єдиної, узагальнюючої теорії, особливої логіки гуманітарного пізнання. Крім того, знову виник інтерес до живого усного спілкування.

Стрімке відродження риторичної думки проявлялось у заснуванні факультетів риторики у навчальних закладах, а також формуванні національних та міжнародних риторичних професійних організацій.

Переважає більшість науковців сходяться на думці, що дослідження цієї науки відновилося внаслідок поновленого усвідомлення значущості рідної мови. З початком домінування реклами та мас-медіа зросла роль риторики в житті людей.

В Західній Європі й у США в цей час також почали вважати риторіку одним із найцікавіших, найактуальніших і найперспективніших напрямів функціонально-комунікативного підходу до вивчення мови.

До визначних теоретиків сучасної риторики належать К. Берк, Г. Джонстоун, М. Маклуен, Х. Перельман та І. Річардс.

В Україні аналізом мовної політики займаються окремі науковці. Л. Масенко досліджує державну політику щодо української мови [35, с. 37]. В свою чергу, специфіка державної політики в різних країнах і власне українська ситуація стали об'єктом досліджень у праці Г. Мацюк [39].

Сприйняття риторики як дієвого комунікативного засобу в усіх ймовірних життєвих комунікаціях обґрунтовує потребу її вивчення на всіх рівнях здобуття освіти. Здебільшого дослідники розглядають риторику як фундамент не лише освіти, а й громадянського суспільства.

На початку 1990-х років з'явився та почав широко вживатись термін «мова влади». Мова політичних діячів, впливових керівників у сфері економіки, освіти та культури, зокрема у силових структурах, часто викликає інтерес широкого загалу, позаяк у їхніх промовах, що транслюються через ЗМІ, міститься критично важлива інформація.

На сьогоднішній день риторики в Україні розвивається з культурологічного аспекту. До того ж, вчені розглядають її з дидактичної точки зору [38, с. 16]. Тобто, вивчаються закономірності засвоєння умінь та формування переконань.

Науковці пояснюють риторику як інструмент становлення індивідуума та розвиток комунікації особистості.

Нині термін «риторика» не має однозначного тлумачення. Етимологія слова не викликає сумнівів. Слово «риторика» походить від грецького «rheo» – «говорити, литися». Похідне від нього «rhetor» означало «ритор, оратор». Це слово дало назву науці «риторика», тобто мистецтво ораторської мови.

Традиційне визначення звучить так: «риторика - це теорія, майстерність і мистецтво красномовства; це теорія і майстерність ефективного (доцільного, такого, що впливає і гармонізує) мовлення» [40, с. 53]

У класичному розумінні риторики, або ораторське мистецтво – це наука і мистецтво підготовки, побудови та публічного виголошення промови з метою здійснення бажаного впливу на аудиторію [25, с. 28].

Г. Воробйова акцентує увагу на тому, що риторика відіграє важливу роль в комунікативному впливі і є знаряддям будь якого політика [8, с. 94].

За Новим тлумачним словником української мови риторика – це наука красномовства, мистецтво в якому викладена теорія «гарної» розмови [70, с. 126].

Риторика користується відкриттями і досягненнями всіх наук. Вона широко пропагує і популяризує їх. Багато ідей або гіпотез спочатку викладалися в усній формі, наприклад, у публічних промовах.

Требін та Клімова трактують ораторське мистецтво як особливий вид людської діяльності. На їх думку, ораторське мистецтво залишається лише умовно «мистецтвом», більшою мірою – це діяльність, опанувати яку можливо, якщо людина навіть не має для цього специфічних даних [43, с. 9].

Протягом століть на перший план висувалися різні сторони ораторського мистецтва. За часів грецької античності однією з провідних була формула «риторика – мистецтво переконувати».

У теорії римського красномовства риторика характеризувалась як мистецтво говорити добре.

За часів Середньовіччя та Відродження актуальним було таке трактування: риторика – це мистецтво прикрашання промови. Таким чином, ораторське мистецтво є явищем історичним. Оцінюючи діяльність того чи іншого оратора, ми завжди повинні враховувати ту історичну епоху, яка його породила.

Сучасне публічне спілкування є явищем, що складається з їх безлічі елементів, які, своєю чергою, характеризуються набором властивостей і різними здібностями до взаємодії. За такого підходу риторичну діяльність розглядають як багатофакторну систему, здатну реалізувати себе в нескінченній кількості модифікацій. Багатофакторну модель риторики доцільно інтерпретувати як простір спілкування.

Риторичний простір є певною територією (сферою), обмеженою учасниками спілкування, і розглядається як система словесного і несловесного

обміну інформацією. Зовні риторичний простір складається з людей і слів. При цьому важливо розуміти, що ця сфера внутрішньо організована, має свою структуру.

Структурними елементами риторичного простору є оратор, його промова, аудиторія, до якої звертається оратор, зворотний зв'язок, умови спілкування [19, с. 6].

Тобто, якщо риторика в загальному сенсі - це мистецтво гарного мовлення, тоді політична риторика має більш вузьке значення. Вона охоплює процеси навчання та пізнання комунікації та стратегій спілкування.

Для політичних діячів навчання ораторському мистецтву стає першопочатковою основою, яка відкриває більше можливостей для впливу на суспільство. Тому ми можемо стверджувати про особливу роль політичної риторики в політичному дискурсі. Саме за допомогою риторики звичайні промови та виступи можуть докорінно змінюватись і впливати на аудиторію.

Політична риторика сьогодення знаходиться у фокусі суспільної уваги. Мова політики стала більш помітною. Ми можемо спостерігати усвідомлене порушення риторичного принципу «порядності», вживання сленгу та грубих виразів. Ця ситуація спричиняє роздуми про політичну риторику, пізнання кордонів конструктивної та відкритої дискусії.

У початковому значенні риторика є безпосередньо основою демократії, наукою про продуктивний обмін думками, вона слугує гарантією існування політичного співтовариства, що складається як таке тільки в деліберативному процесі, який відбувається у формі діалогу, що враховує різні позиції і спрямований на досягнення консенсусу.

Політична риторика не зводиться лише до стилістики або до емоційного перформансу – навпаки, вона являє собою важливий і складно влаштований соціальний інструмент для поводження з феноменом політичної невизначеності. У центрі уваги сучасних досліджень перебуває насамперед риторична теорія аргументації [26, с. 53].

Для політичного контексту принципово важливо не тільки те, що говориться, а й те, яким чином і для чого говориться. У політичному контексті принципове значення набуває не тільки те, що говориться, а й те, яким шляхом і задля чого це робиться. Яким чином сформульовано політичне повідомлення, які обрано аргументи, який стиль переконання має пріоритет: усе це першочергові складники політики і значуща частина політичної дійсності [41, с. 69].

Символічний простір політики найчастіше постає як спонтанна суспільна взаємодія, що генерує сталі моделі стосунків. Ці моделі не варто ототожнювати з процесом політичної символізації, оскільки в такому разі відбудеться блокування усвідомлення появи нової політичної якості.

Слід зазначити, що політична риторика як мистецтво ефективної мовленнєвої освіти є підґрунтям розвитку інформаційного суспільства, яке передбачає спільний пошук та навчання усіх видів публічного мовлення.

Дослідження з цієї теми, поряд з іншими політичними процесами в суспільстві, є дуже важливими. Це сприяє суспільству в подоланні нових глобальних викликів, особливо в процесі діалогу цивілізацій та діалогу різних націй і народів.

Політична риторика - це передусім виступ, що висвітлює питання повсякденного життя, і залежить від його характеру. Здебільшого, політична риторика передбачає виступи глав держав, урядових і політичних діячів та інших осіб, які залучені до управлінських справ.

Тобто, це завчасно підготовлена та узгоджена промова, яка може мати позитивну або негативну оцінку та обґрунтовані аргументи. Натомість до політичного мовлення входять політичні програми або плани дій, довгострокові програми розвитку та пропозиції стосовно змін [51, с. 17].

Ф. Саїдова також стверджує, що політична риторика, яка стосується лідерів і політичних діячів, є однією з найвагоміших форм мовлення, і відіграє істотну роль у становленні самосвідомості та реалізації здібностей політика [51, с. 18].

За В. Даниліною, політична риторика - це, фактично, теорія політичного мовлення: вона розглядає мовлення як інструмент отримання і реалізації державної влади та здійснення впливу на владні структури [11, с. 88].

Сучасна політична риторика є теорією та мистецтвом ефективного мовлення політичних діячів. Її предметом є закономірності мовленнєвої поведінки, які відображаються у політичній діяльності, та практичні можливості використання їх задля того, щоб створити ефективне висловлювання.

Політична риторика досліджує красномовство у галузі політики, враховуючи специфіку роду і виду цього красномовства [62, с. 27].

Т. Плеханова зазначає, що «політична риторика диференціюється на такі основні види, як політична промова, доповідь, виступ, інформація, огляд та бесіда» [48, с. 3]. Щоправда, ці різновиди відрізняються залежно від обсягу та значущості закладеного оратором змісту.

М. Требін та Г. Клімова характеризуються політичну промову як «довідь на політичні, соціальні та економічні теми» [43, с. 12].

Політична промова проголошується на конференції, нараді, з'їзді чи на будь-яких зібраннях, форумах тощо. Вона завжди гостропубліцистична, бо в ній є ствердження визначених ідей, поглядів, ідеологічних позицій, що передбачає заперечення інших. Науковці також виділяють агітаційну, мітингову, військову та дипломатичну промови [43, с. 13].

Політична доповідь зазвичай лунає на з'їзді партії та висвітлює стратегію політичної діяльності окремої партії.

Політичну інформацію можна послухати в осередках освіти. Ця інформація розрахована на подолання політичної безграмотності.

Огляд або бесіда обираються політиками, які прагнуть знайти свою аудиторію на виборчій дільниці.

«Сьогодні риторика розвивається як наука про успішну мовну комунікацію. Готується президентська кампанія – це політична риторика; проводяться ділові наради – це ділова риторика, слухається справа у суді – це

судова риторика; святкуються професійні свята чи ювілеї – це урочиста риторика» [49, с. 7].

Політичну риторичку оцінюють за мірою повноти викладу, «прозорості» у підборі фактів, зв'язків між ними та проблематикою перспективи.

Ідея політичної риторики криється в тому, щоб якнайбільше представників суспільства були забезпечені риторичними знаннями і, комунікуючи, доводили суспільство до гармонії.

Яскравим прикладом досконалої політичної риторики стають промови Б. Обама. У своїй інавгураційній промові він емоційний, використовує велику кількість ударних слів та посилається на Декларацію незалежності США як найзначущіший документ для усіх громадян держави, нього особисто. Це підкреслює єдність з народом і державою, і при цьому промова досягає найголовнішої мети – позитивного впливу на свідомість слухачів:

“What makes us exceptional – what makes us American – is our allegiance to an idea articulated in a declaration made more than two centuries ago:

We hold these truths to be selfevident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable rights, that among these are Life, Liberty, and the pursuit of Happiness” [Obama White House].

Отже, риторика досить багатогранна наука, яка охоплює різні аспекти комунікаційних можливостей людини. Не дивлячись на достатню кількість робіт з ораторського мистецтва, вчені продовжують відкривати все нові грані та способи впливу на суспільство за допомогою майстерності мовлення.

Політична риторика також зазнає змін та постійних наукових опрацювань. Причина цьому закладена у неоднорідності риторики, а також в політиці як у різносторонній соціально-гуманітарній науці яка постійно змінюється, набуваючи все нових форм.

1.3. Феномен мови політики як інструменту політичного дискурсу

Ключовим інструментом політичної лінгвістики як і політичного дискурсу є мова. Наразі цілком очевидно, що політичний дискурс неможливо відокремити від його вербалізованих версій.

Мова в будь-якому прояві (писемна, усна, електронна, надрукована) нерозривно пов'язана з процесом мислення і пізнання. А отже, вона є основою укорінення і поширення понять та думок.

Про активне використання мови в політичній сфері з метою впливу говорять багато дослідників. Німецький науковець Р. Бахем стверджує, що мова є одним із найвагоміших інструментів політики [71, с. 97]. З її допомогою формуються, обґрунтовуються та захищаються не тільки ідеї, але й дії та рішення.

Мовні особливості головним чином впливають на формування відмінностей у політичній культурі. Сміслова невизначеність політичних термінів використовується політиками для створення нечітких меж між конкретними та абстрактними висловами.

Цікавим також є твердження В. Петренко: «мова активно використовується владними структурами як засіб обмежуючого впливу. Вона сприймається владою як самостійний обмежуючий механізм, який потребує постійного втручання і контролю» [46, с. 62].

Політики, володіючи вмінням багато, але не конкретно говорити, вбачають свою роль в обмеженні суспільства доступу до інформації. Створюючи символізм мовлення, владні структури зачинають символічну політику. Це стає особливим підвидом політичної комунікації.

Незважаючи на достатню кількість досліджень в області політології, лінгвістики та перекладознавстві, наразі немає чіткого визначення поняття мови політики. Найчастіше вона корелює з політичним дискурсом, політичною мовою, політичною комунікацією та мовою політичної сфери. Також, його можна ототожнити з індивідуальним стилем політика, його специфічними виразами та формулюваннями.

Найпоширенішим визначенням вважається характеристика мови як сукупності дискурсивних практик. Вони у свою чергу формують сферу політичної комунікації [42, с. 70].

Л. Нагорна дає декілька визначення терміну «політична мова». По-перше, це інструмент, який активно використовується у боротьбі за владу. По-друге, це своєрідний діалог з елементами гри, словесної війни та ефекту змагань [42, с. 72].

Головна функція політичної мови за словами дослідниці це регуляція. Мова здатна пробуджувати до дії, дестабілізувати, або гальмувати процеси. Ще однією важливою функцією є вироблення вербальних механізмів зв'язку між суспільством та владою.

Специфіка мови політики вбачається у її багатогранності. Вона має на меті бути легкою та зрозумілою, але водночас ускладненою. Цей феномен закладений саме у функціональності та необхідності бути на рівні сучасного політичного знання.

Дослідники з мовознавства під мовою політики розуміють особливу термінологію та політичну риторіку. Деякі підкреслюють відмінність від звичайної термінологічності у застосуванні мовних прийомів, пауз та полемічності політичної лексики [21, с. 33].

Місце мови в політичних процесах, взаємовплив мови й політики розглядаються також як проблема взаємовідносин мови й ідеології. Ця проблема досить складна й багатоаспектна. З одного боку, мова в певній мірі впливає на процес формування і поширення ідеології, а з іншого боку, ідеологія, політика здійснюють значний вплив на мову. Мова є ідеологічною, вона пов'язана з систематичним спотворенням на користь зацікавленого класу.

Вчені не раз зверталися до дослідження питань, пов'язаних із співвідношенням ідеології і мови. Стверджується, що в основі співставлюваності ідеології і мови лежить їх генетична спільність.

Взаємозв'язок мови й політики досить складний і різнобічний. Відтак і дослідження політичної мови здійснюються у багатьох напрямках. Одним з них,

який заслуговує на особливу увагу, є дослідження використання мови в політичній сфері задля здійснення впливу на масову свідомість.

Співвідношення мови та ідеології постають доволі складними і рекурсивними. І навіть доволі поверхневий погляд на цю проблему виявляє щонайменше три лінії взаємодії цих феноменів [6, с. 11].

Перший напрям пов'язаний із розумінням мови як свого роду ідеології. Багато науковців зазначали, що мова здатна не тільки бути пасивним відбивачем соціального буття і світогляду суспільства, який нею користується, а й активною силою. Це означає, що мова з її системою класифікацій здатна певною мірою задавати картину реальності, а також особливості її сприйняття в тій чи іншій спільноті. Як висновок, мова завжди виявляється причетною до влади, адже сама мова є владною структурою, що наказує і нормує.

Другий напрям взаємодії є об'єктом дослідження представників семіотики, які зазначають, що ідеологія може бути зрозуміла як мова, особлива знакова система. У рамках семіотичної концепції ідеологія виявляється вторинною знаковою системою, де будь-який ідеологічний знак завжди утворюється як надбудова сенсу стосовно первинного шару мови.

І третій напрям це проблема функціонування ідеології в мові. Він вбачає дослідження тих механізмів і шляхів, якими ідеологія транслюється в суспільстві. І в цьому плані саме мова є головним об'єктом дослідження, оскільки, будучи універсальним соціальним посередником, вона насамперед стає матеріалом та інструментом ідеологічного впливу.

Мова та ідеологія це явища суспільні, вони виникли й розвивалися разом з появою і розвитком людського суспільства. Тому ідеологія не може бути виключена зі сфери спілкування. Це визначає деякі загальні зв'язки мови й ідеології. По-перше, як ідеологічні, так і мовні побудови несуть певну інформацію. По-друге, ідеологія і мова пов'язані з іншими сферами суспільного життя.

В західній науці теж робляться спроби розібратися у загальнотеоретичних проблемах взаємовідносин мови й ідеології. Вчені розглядають мову через

гіпотезу, згідно з якою мова «нав'язує» мисленню певну модель дійсності [71, 72].

Мова є частиною життя суспільства, будучи його практичною свідомістю. Ця свідомість неминуче являє собою упереджену свідомість, яка є ідеологією.

Загалом при дослідженні взаємовідносин мови й ідеології виокремлюються два основні кола проблем: вивчення процесів, які відбуваються в мові під впливом певної політичної ідеології, та визначення мовних засобів, за допомогою яких можна найефективніше впливати на формування ідеології носіїв мови.

Ще одним аспектом вивчення політичної мови є аналіз функціонування мови в тоталітарному й демократичному суспільстві. При цьому основним предметом дослідження стала радянська тоталітарна і нова посттоталітарна мова. Напрацювання з виявлення особливостей політичних дискурсів комуністичного й посткомуністичного суспільств, їх відмінностей та основних тенденцій мають як вітчизняні, так і зарубіжні автори. Для цих досліджень принциповим є твердження, що для радянського тоталітарного політичного дискурсу були притаманні монологічність, ритуальність, закритість. Такої думки дотримуються, зокрема, А. Баранов [2], А. Клепиков [24], Г. Почепцов [50].

Отже, мова як головний інструмент політика формує нову реальність та сам концепт політичного дискурсу. Політична мова виступає потужним ідеологічним засобом. З її допомогою можна диктувати правила гри, виховувати, а також маніпулювати.

Мова є частиною іміджа політика, характеризує його та формує відношення до нього. Наразі політичний дискурс продиктований мовою політиків характеризується переходом різних політичних суб'єктів «від ритуалу до діалогу». Політичний дискурс суспільства стає більш відкритим, діалогічним та спрямованим на спілкування.

РОЗДІЛ 2. МОВНА ОСОБИСТІСТЬ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ

2.1 Теоретичні засади дослідження поняття мовної особистості

Як було зазначено у Розділі 1 підрозділі 1.3 мова це головний інструмент політичного дискурсу. Вона активно використовується владою, а отже і спричиняє появу нових концепції, які підлягають різнобічним науковим дослідженням.

Перш за все, саме мова політики сприймається як незалежний локальний механізм. Він у свою чергу потребує постійного контролю, а отже втручання. Це викликає інтерес до вивчення внутрішніх процесів і різні підходи до аналізу.

Неоднорідність та унікальність мови політики проявляється у появі неологізмів, перейменуванні і втіленню нових сенсів у стандартні на перший погляд речі. Інтервенція владних структур у мову не завжди є прямою, а навпаки - прямий вплив влади маскується під мову.

Активні дослідження мови в різних сферах, і особливо політиці спричинили виникнення поняття «мовної особистості». У європейському мовознавстві XIX століття проблема мовної особистості виникла при розгляді соціальної природи мови, співвідношення мови і мовлення, мови індивіда і колективу.

Термін «мовна особистість» є ядром та системоутворювальним філологічним поняттям. Він розглядається в трьох напрямках:

- лінгводидактичному (тобто закономірність вивчення мови);
- літературознавчому (вивчення особливостей мови художньої літератури);
- психолінгвістичному (взаємовідносини мови та мислення, особливості сприйняття, розуміння і впливу мовлення).

Суто лінгвістичні дослідження в цій сфері присвячені розробці моделей мовної особистості (А. Загнітко [17], Ю. Караулов [23]), аналізу поняття,

дослідженню особливостей мовної особистості як носія національної мови і культури, тощо.

Поняття «мовної особистості» розглядається як система особистісних феноменів [29, с. 217]. Вчені також досліджують емоційність, елітарність, гендерність та дискурсивність особистості.

Нині переважна більшість мовознавців віддають перевагу функціональному дослідженню мовної особистості, висвітлюючи мову як інструмент соціальної взаємодії [64, с. 54].

Соціальна функція мови втілюється в мовній свідомості - колективній чи індивідуальній.

Усі дисципліни, що певним чином поєднані з мовою, - не лише в лінгвістиці, а й у психології, філософії, лінгводидактиці, - наразі демонструють чимало досліджень, головна мета яких - якомога точніше окреслити мовну особистість, відтворюючи її виразні риси із певного текстового масиву, в якому зазначені ті чи інші типи дискурсів [27, с. 294].

В українському мовознавстві такі науковці, як С. Єрмоленко, В. Мельничайко, М. Пентилюк і Л. Мацько присвятили низку робіт вивченню сутності та проблеми мовної особистості.

М. Пентилюк підкреслює, що мовна особистість проявляє себе у мовленні. Тобто, сама особистість формується під впливом різних психологічних процесів. Дослідниця також зауважує, що мовну особистість можна розглядати з точки зору національно-культурної специфіки, враховуючи етнопсихологічні та етнолінгвістичні чинники [45, с. 292]. Це, у свою чергу, розвиває національний компонент особистості.

Це означає, що на основі аналізу процесу мовленнєвої діяльності людини яка належить до певної нації можна визначити характерні особливості цілої нації. Вони проявляються у способі мислення, самосвідомості, характеру, менталітету та мотивації.

Цікавим є також підхід Л. Мацько - вчена-мовознавець стверджує про формування лінгвоперсонології, як науки що вивчає мовну особистість, чинники її формування та типи [37, с. 10].

Дослідниця вважає, що у мовленні поняття «мовної особистості» втілюється через фонові знання, мовну моду і поведінку [37, с. 11]. Мовна особистість відноситься до певного часомовного простору. Це відображається в актуальності ідей, використаних понять, втілених значеннях, образах, стереотипах та самої мовної поведінки.

За Л. Мацько складовими частинами мовної особистості є:

- мовна спроможність;
- мовна свідомість;
- мовнокомунікативна діяльність [37, с. 10].

Дослідниця підкреслює, що мовна особистість це конкретна людина, яка виражається у мові і через мову.

За А. Загнітко мовну особистість аналізують з точки зору здібностей і характеристик, а також розуміння особистістю продуктів комунікації, які відрізняються наступним: ступенем мовно-структурної складності;

- глибиною, послідовністю і точністю вияву дійсності;
- комунікативною настановою;
- естетичним навантаженням;
- психологічним ефектом [18, с. 14].

Розглядаючи мовну особистість з цієї точки зору, А. Загнітко пропонує наступне формулювання поняття: це поєднання в особі мовної компетенції, прагнення до творчого самовияву, вільного здійснення мовленнєвої діяльності [18, с. 16].

Деякі вчені також схильні до думки, що інтегральний характер поняття мовної особистості є причиною синтезу сучасного мовознавства, міждисциплінарної інтеграції знання, розширення й збільшення об'єкта дослідження. Це стосується і поняття дискурсу в якому знаходиться мовна особистість.

Л. Славова підкреслює особливий інтерес до розгляду мовної особистості в політичному дискурсі, так як він має неабиякий вплив на громадську думку [53, с. 240]. За її словами мова політики це невичерпне джерело інформації про нього. Саме мова є частиною характеру яка визначає політика як особистість та наповнена символами.

Мовна особистість в політичному дискурсі це феномен завдяки якому політики створюють свій унікальний імідж та впливають на суспільство.

У політичному дискурсі відображається темперамент особистості, здатність до здійснення певних видів діяльності (зокрема, комунікативного), домінуючі почуття та мотиви діяльності, індивідуальні психічні особливості тощо.

Демонструючи свою мовну особистість політик створює особливий образ, який вирізняє його серед інших і дає потужну базу для досліджень в області соціології, психології, лінгвістики, мовознавстві і відповідно перекладознавстві.

Мовна особистість політика насичена лінгвістичним змістом психологічного визначення особистості та емоційністю. Людина вступає в комунікацію саме як особистість з усіма властивими їй особливостями, тому становлення мовної особистості неможливе без індивідуальних якостей.

Виходячи з цього, усіх комунікантів можна розглядати як структуру відповідних рис характеру, здібностей, темпераменту, установок і рівнів володіння мовним кодом. З огляду на ці психологічні критерії, С. Сухих виокремлює наступні типи мовної особистості:

- гармонійний;
- конфліктний;
- імпульсивний тип [56, с. 25].

Гармонійний тип характеризується домінуванням чітких стратегій, зв'язністю та логічністю розвитку теми, позитивним ставленням, дотриманням соціальних норм.

Конфліктному типу мовної особистості властива імпульсивність, порушення теми розмови, відхід від соціальних норм і схем, егоцентричність, наявність іронії, сарказму тощо.

Для імпульсивного типу характерне порушення соціальних норм і схем, схильність до негативної оцінки соціальних чинників, мінливості точки зору, швидкої зміни теми спілкування.

Інколи ці типи можуть корелюватися, а отже сміливо можна говорити про мінливість типів мовної особистості і зробити висновок, що в політичній сфері відсутні персонажі з конкретним типом мовної особистості.

Як приклад, можемо навести Дональда Трампа. Його мовна особистість характеризується широким використанням виразних і образотворчих засобів фонографічного, морфологічного, лексичного та синтаксичного рівнів. Вони служать для залучення або акцентування уваги аудиторії на певній ідеї, характеристики різних політичних, економічних і соціальних явищ, оцінки інших кандидатів, критики. Це сприяє чіткій передачі думки, надають емоційний тиск на слухачів шляхом підвищення експресивності повідомлення.

Також, політик використовує грубу іронію, сарказм, сленг та неприйнятні вислови, які характеризують його як конфліктну та імпульсивну мовну особистість:

“I don’t like fat pigs, dogs, slobs and disgusting animals.” - «Мені не до вподоби жирні свині, собаки, нечепури, та огидні тварини» (в контексті звернення до жінок). Перекладачу вдалось передати в повному об’ємі експресивні лексичні засоби, які вжив Д. Трамп, а отже і передати імпульсивну мовну особистість.

Вживання великої кількості дерогативних епітетів – одна з особливостей мовлення Д. Трампа: *foul* - смердючий, *ugly* - гидкий, *disgusting* - огидний, *dirty* - брудний, *terrible* - жахливий, *rough* - грубий. Свою конкурентку Гіллари Клінтон він охарактеризував різкою фразою: “Such a nasty woman”. Це призвело до деяких непорозумінь, адже в українській мові слово “nasty” має дуже багато

значень, кожне з яких має свою емоційну забарвленість: огидна, погана, паскудна, мерзенна, непристойна, неприємна, бридка, жахлива і т.д.

Тактика, яку використовує Трамп та його команда, ґрунтується на повторенні неправди, поки громадськість не проковтне її як дійсний факт. Проблема полягає в тому, що в Сполучених Штатах більше не існує інститутів, яким можна було в достатній мірі довіряти і які викрили б ці заяви, продемонструвавши, чим вони насправді є – звичайною брехнею.

В передвиборчій кампанії, яка вкрай поляризує, сили всередині суспільства, що могли б виконати це завдання, були знищені. Цей провал еліт несе дуже серйозну небезпеку. Демократичні системи втрачають свої інструменти, які б запобігали перемозі демагогів, що йдуть шляхом цілеспрямованої дезінформації задля панування в суспільному дискурсі.

Мовна особистість Барака Обама належить до гармонійного типу. В його промовах можна помітити не тільки його особливий стиль, але й суспільно-політичні та культурно-історичні традиції держави:

“I stand here before you, grateful for all the blur in my ancestry, realizing that my parents' dreams live in my precious daughters now. I stand here, understanding that my history is part of American history, and I owe it who have been here for me, in particular for making my story possible here, not in any other country in the world” [Obama White House].

Якщо відкинути його запальні танці й постійні «загравання» з молоддю в соціальних мережах і на телевізійних шоу, то він безсумнівно підкорив людей своїми ораторськими та публіцистичними здібностями. Серед основних особливостей:

- створення полікодових текстів, що включають елементи музики та зображень;
- широке використання лозунгів;
- використання імен відомих американських особистостей, та політичних діячів сучасності, для зближення з аудиторією;
- апелювання до релігії.

Деякі лінгвісти також ототожнюють мовну особистість з індивідуальним мовним стилем політика [55, с. 12]. Тому вивчаючи особливості політичної риторики, мовлення та труднощі перекладу не можна оминати увагою і таке поняття як ідіостиль.

Термін «ідіостиль» застосовують не часто, більш відомим і простим за формою є термін «образ» або «імідж політика». Окрім певних зовнішніх, психологічних, етичних характеристик та ознак, кожен так би мовити гравець політичної арени будь-якої держави має свій власний мовний портрет.

В. Волошук пояснює ідіостиль як «систему змістовних і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам/ промовам окремого автора. Він показує унікальність авторського способу мовного висловлення у творах» [7, с. 6].

С. Єрмоленко стверджує, що системність індивідуального стилю мовця ґрунтується на зв'язку мови і мислення, на формуванні мовної картини світу, в якій поєднано загальне та індивідуальне, загальне й одиничне [16, с. 21]. Саме в індивідуальній мовній картині світу авторське, особистісне, втілене в індивідуальну манеру письма, поєднано із загальноживаним, типовим.

Найчастіше саме індивідуальний стиль мовця заслуговує пильної уваги, оскільки відображає не тільки індивідуальні особливості ораторського стилю мовця, але й культурно- та національно-специфічні характеристики мовної особистості.

На сьогоднішній світовій політичній арені діє значна кількість яскравих, оригінальних особистостей, індивідуальні риси яких і знаходять відображення у їхніх політичних промовах. Тому у політичній лінгвістиці і сформувався такий термін як «ідіостиль політичного діяча».

Тобто, мовна особистість є предметом вивчення в області різних наук. Через це немає чіткого формулювання поняття, а отже є різні підходи до аналізу особистостей.

Мовна особистість в політиці також підлягає дискусіям. В цьому контексті вона являє собою сукупність різних властивостей політика, які породжують неологізми та унікальні висловлювання.

Публічний виступ заохочує ораторську творчість політичних діячів, адже він повсякчас актуальний, подекуди може бути непрогнозованим. Політичні промови здебільшого гостро публіцистичні, оскільки вони містять ствердження якоїсь ідеї, погляду, напряду, ідеологічної позиції, а це неминуче стосується відчуження інших поглядів, якщо навіть вони й не згадуються.

Отже, мовна особистість політика є основою їх політичної риторики. Вона постійно має розвиватися та вдосконалюватись. Вираження ідейної позиції, особливо на великий загаль слухачів, завжди потребує пафосу, який може виражатися порізному: вдалими, «ударними» перифразами, порівняннями і зіставленнями, епітетами й метафорами, моральноетичними антитезами, ствердними запереченнями; повторенням певних ідеологем; гіперболами, акцентуванням окремих слів і виразів, влучних у будь-якій ситуації, оказіональним новоутворенням, аритмічним синтаксисом, та експресивним тонуванням. Саме ці прийоми використовують політики в своїх промовах. І саме ці прийоми створюють їх мовну особистість, яка формується за рахунок характеру, іміджа, стилю та особливостей комунікації політиків.

2.2 Роль комунікативних стратегії у формуванні мовної особистості

Поняття «стратегія» слід розглядати в контексті різних підходів через його багатифункціональність. З позицій прагмалінгвістичного підходу стратегія визначається як сукупність мовленнєвих дій, ланцюжок рішень мовця, його вибору певних комунікативних дій і мовних засобів [33, с. 193].

У контексті когнітивного підходу це поняття визначається як комплекс мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення комунікативних цілей, який передбачає планування процесу мовленнєвої комунікації залежно від

конкретних умов спілкування та особистостей комунікантів, а також реалізацію цього плану.

При цьому стратегії й тактики мовленнєвої поведінки корелюють з основними етапами мовленнєвої діяльності, тобто з плануванням і контролем.

Тобто, стратегія являє собою когнітивний план спілкування, за допомогою якого контролюється оптимальне вирішення комунікативних завдань мовця.

Для визначення стратегії мовленнєвого впливу необхідно враховувати не тільки мету комунікації, а й набір тактик, які використовуються як інструменти її реалізації.

Під мовними тактиками ми розуміємо деякі мовленнєві дії, що характеризуються певним завданням у рамках реалізованої комунікативної стратегії.

Поняття «стратегія» і «тактика» в політичному дискурсі тісно взаємопов'язані. Політична комунікативна стратегія і тактика можуть розглядатися як теорія і практика участі у політичному житті, політичному процесі та політичній боротьбі, застосовувані державною владою, суспільно-політичними силами і рухами. Таким чином, стратегія є більш ширшим поняттям, що визначає напрямок діяльності більш масштабного формату, тоді як тактика реалізує лінію вербальної поведінки суб'єкта в конкретних комунікативних умовах.

Дослідження комунікативних стратегії стало предметом наукових праць О. Іссерс, І. Борисова, К. Сєдов, С. Сухих, О. Шевчук та інших. При цьому, чіткого визначення поняття «комунікативна стратегія» досі не існує. Під нею розуміється певна послідовність мовленнєвих дій [3, с. 77].

В. Якимчук зазначає, що «у політичному дискурсі комунікативна стратегія, поряд з різноманітними комунікативними актами постає в ролі засобу, що сприяє формуванню задуманого політиком іміджу» [68, с. 129].

О. Шевчук стверджує, «якщо комунікативну стратегію більшість вчених розуміють як загальний намір, глобальне завдання, то комунікативна тактика

усвідомлюється як засіб реалізації стратегії, що містить одну чи кілька мовленнєвих дій» [66, с. 726].

Крім того, є думка, що при розгляді комунікації з точки зору стратегічного комплексу, то комунікативні стратегії займають в ньому провідну роль [52, с. 109].

Під комунікативною стратегією прийнято розглядати визначальну лінію мовленнєвої поведінки яка реалізується в межах комунікативної події.

До того ж, під комунікативною стратегією розуміється «заплановані та реалізовані теоретичні ходи мовця задля досягнення комунікативних цілей» [13, с. 34].

Комунікативні стратегії відіграють важливу роль у створенні мовної особистості. Саме від обраних стратегії та методів ведення діалогу, виголошення промов, тощо залежить досягнення кінцевих цілей політиків.

О. Шейгал пропонує виокремлювати в політичному дискурсі такі види стратегій [67, с. 115].

- стратегія вуалювання (прикриття небажаної інформації). Найчастіше використовується при описі серйозних проблем. Основні прийоми це абстрактні та загальні поняття;

- стратегія містифікації (дезінформація з метою введення в оману);

- стратегія деперсоналізації (анонімності). Використовується для зняття відповідальності.

О. Філінський натомість висуває такі комунікативні стратегії в політичному дискурсі:

- стратегія конструювання образу ворога. Це основа будь-якого політичного виступу;

- стратегія делегітимізації (руйнування образу опонента). Ця стратегія тісно пов'язана з експресивно-емоційними засобами мови, найбільш розповсюдженими з яких є політична метафора;

– стратегія створення «ми»-дискурсу. Допомагає зняти відповідальність з конкретних осіб. Стратегія є частиною об'єднуючого фактору [61, с. 84].

До перелічених стратегій О. Паршина додає наступні:

- нападу та дискредитації;
- самозахисту;
- самопрезентації;
- формування емоційного настрою;
- маніпулятивну,
- інформаційно-інтерпретаційну;
- агітаційну [44, с. 45].

Розробка та впровадження комунікативної стратегії визначається комплексом прагматичних факторів, зокрема:

- рівнем спілкування співрозмовників;
- їхнім соціальним статусом;
- роллю у суспільстві;
- гендерною приналежністю;
- національно-культурною чи етнічною ідентичністю;
- рівнем комунікативної компетенції.

Все це позначається на тому, які мовні засоби використовує мовець під час комунікації.

Дослідник С. Дацюк пропонує також виділяти маніпуляційні, конвенціональні та презентаційні комунікативні стратегії [12, с. 7]. У цій класифікації вчений спирається на сформульований Ю. Габермасом поділ комунікації на комунікацію успіху та комунікацію розуміння. Якщо для другої основною метою є взаєморозуміння її учасників, то для першої – досягнення деякої зовнішньої мети. Коли ця мета не вказується відкрито або приховується спеціально, подібна комунікація є маніпуляційною. Як правило, вона призначена для зміни смислової, цільової ідентифікації того, на кого вона спрямована.

Комунікація, побудована на принципах конвенції, відрізняється від маніпуляційної більшою відкритістю її учасників. Якщо крім взаєморозуміння цей процес також переслідує досягнення зовнішньої для нього мети, то ця мета відкрита. Крім того, конвенціональна комунікативна стратегія, на відміну від маніпуляційної, передбачає партнерські стосунки з аудиторією.

Презентаційна комунікативна стратегія, як і маніпуляційна, ґрунтується на партнерських відносинах. Від реципієнта вимагається не активна участь, а пасивне сприйняття інформації.

Однак, якщо в ситуації маніпуляції мовець складає своє повідомлення таким чином, щоб цілеспрямовано впливати на ті чи інші установки реципієнта і якимось чином їх скоригувати, то у презентації такої мети немає.

Презентаційна комунікативна стратегія втілюється в повідомленнях про ті чи інші події, явищах, позбавлених будь-яких оціночних значень. Це максимально об'єктивне подання фактів, інформування, метою якого є підтримання певного рівня обізнаності аудиторії.

В. Фадєєв стверджує, що «комунікативні стратегії гнучкі та динамічні – у процесі спілкування вони модифікуються, трансформуються, та можуть включати в себе елементи інших стратегій, задіювати нові комунікативні тактики» [58, с. 7].

Отже, у текстах політичного дискурсу криється унікальне поєднання соціальних, психологічних, когнітивних та лінгвістичних чинників, які інтегровані у вигляді системи комунікативних стратегій політичного спілкування.

Вони реалізуються переважно за допомогою вербальних засобів, які у своїй унікальній сукупності виступають потужним інструментом соціального впливу, виховання та маніпулювання.

Наразі, вербальний інструментарій політичного спілкування стає дедалі більш багатозаровим та витонченим засобом впливу та реалізації стратегій. Всі комунікативні стратегії мають на меті переконати, а в рамках політичного дискурсу слугують одній меті – боротьбі за владу.

Комунікативні стратегії тісно взаємопов'язані між собою, тому науковцям досі важко прийти до однієї класифікації, яка б охоплювала всі тактики спілкування політиків.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ОФІЦІЙНИХ ПРОМОВ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ТА Б. ДЖОНСОНА)

3.1. Особливості відтворення мовної особистості у перекладі

Як правило, політичні тексти створені для носіїв певної культури, і з цієї причини під час перекладі їх іншою мовою перед перекладачем постає низка проблем. При цьому мова політики складається з низки специфічних термінів, словосполучень та зворотів, які дають змоги політику реалізувати свою мовну особистість.

Метою перекладу є ознайомлення читача або ж слухача, який не знає мови оригіналу, з текстом або змістом усного мовлення. Перекласти – означає правильно і повністю висловити засобами однієї мови те, що виражене в оригіналі засобами іншої мови. У цьому виявляється власне відмінність перекладу від переказу чи викладу матеріалу. Перекладач має повністю передати зміст.

Відтак цілком очевидно, що здатність належним чином передати визначення слів, про які йде мова в оригіналі, та образів, що з ними пов'язані, вимагає наявності відповідних знань про дійсність, що змальовується в тексті оригіналу [22, с. 153]. Йдеться про фонові знання. А фонові знання - це сукупність уявлень про те, що утворює справжній фон, на якому розвивається картина життя іншої країни, і іншого народу.

Переклад як засіб міжкультурної комунікації являє собою мовну дію. Як зазначає професор І. Шевченко, «підхід до розуміння процесу перекладу передбачає певною мірою реконструкцію перекладачем діяльності автора протягом породження тексту оригіналу» [65, с. 7].

У сучасних процесах міжкультурної комунікації перекладу відведена значна роль. І частіше під поняттям «переклад» розуміється механізм репрезентації різноманітних культур. В такому випадку перекладач виконує

інтерпретатора смислового коду, закладеного у тексті оригіналу. Перекладач не просто передає засіб однієї мови за допомогою засобу іншої мови – він передає функцію вихідного засобу, вибираючи для цього засіб в іншій мові, що виконує аналогічну функцію, тобто здатність викликати в адресата певне інтелектуальне чи емоційне переживання.

Однак зрозуміло, що успішність перекладу обумовлена не лише знанням алгоритмів іншої культури, а й зіткненням ментальних просторів автора оригіналу та перекладача [57, с. 4].

Звичайно, ментальні простори індивідів ніколи не можуть повністю збігатися, з тієї причини, що вони визначаються індивідуальними знаннями та уявленнями і репрезентуються індивідуальним вербальним кодом. Індивідуальні ментальні світи мають певні спільні ділянки, і ефективність виконання перекладу безпосередньо залежить від широти зони перетину світів автора та перекладача [60, с. 45]. Тому процес визначення та вибору відповідних засобів для вдалого перекладу зазвичай має творчий характер.

Зазвичай сам процес перекладу поділяється на два етапи (незважаючи на сприятливість чи складність текстів оригіналу). Аби перекласти, необхідно, перш за все зрозуміти сенс, чітко усвідомити все, розкласти все для себе по полочкам, проаналізувати, що саме перекладається (з точки зору мовних та стилістичних засобів), обдумати ймовірні труднощі які можуть виникнути під час перекладу, критично оцінити оригінал.

Наступним етапом стає підбір належних засобів вираження в мові перекладу. Це одна з найвагоміших умов успішного та професійного перекладу. Будь-яке трактування оригінальної версії, правильне чи неправильне, і ставлення до нього з боку перекладача, схвальне чи негативне, упродовж перекладу передбачає добір мовних засобів із вмісту мови перекладу. Якщо перекладач працює свідомо, а не механічно, то він зацікавлений у відповідному виборі мовних засобів.

Справжнє завдання стоїть в об'єктивному відображенні оригіналу. У свою чергу воно зумовлює підбір належних засобів мови перекладу, необхідних для коректної інтерпретації оригіналу [59, с 18].

Основне правило кожного перекладу звучить так: перекладений дискурс повинен здійснювати аналогічний вплив на іншомовного адресата, як і оригінал на свого. Відтак дослівний переклад здебільшого зумовлює виникнення нерозуміння іншомовного адресата [63, с. 20].

Одна з перепон для перекладу, це різниця в концептуальних картинах світу. Такими відмінностями можуть бути національні риси характеру, ключові моменти національного менталітету і свідомості, ступінь і адекватність відображення дійсності мовою, стають перепорою для комунікації. Власне ця відмінність у концептуальних і мовних картинах світу ставить перед перекладачем надзвичайно складне завдання, позаяк політичний дискурс базується на цінності, яка не здатна під час перекладу пробудити аналогічну реакцію іншомовного адресата. Тобто перекладач має задачу: знайти подібні цінності, при зверненні до яких зберігатиметься прагматика оригінального політичного дискурсу.

Ще одним викликом стає динамічність мовної особистості та неоднорідність вживаних мовних засобів політиків. Одні й ті самі слова можуть нести в собі зовсім різний сенс, а отже матимуть різний вплив на суспільство та переклад. При цьому перекладач має зберегти особливості мовної особистості та передати їх в іншомовну картину світу.

Саме нестандартність мовлення політиків, вживання різних мовних засобів ставить перед перекладачами низку задач, які потрібно правильно вирішити аби досягти вірної передачі сенсу висловлювання та індивідуального стилю політика. В процесі роботи з двома різними картинами світу потрібно прикласти максимум зусиль та своїх знань, щоб результат вийшов бездоганним. Особливо тяжко досягти це при усному синхронному перекладі.

Політичний дискурс та окремі типи мовних особистостей вміщують у своєму змісті, окрім значної частини клішованих, усталених фраз (to sum up the

abovesaid, makes us exceptional, nach den beeindruckenden Worten), які мають чіткі й однозначні відповідники в українській мові, усталені та зрозумілі кожному, ще й лінгвокультурологічну марковану лексику. Ці лінгвокультурологічні одиниці представляють складнощі для перекладача, оскільки містять інформацію, що висвітлює певні соціальні, культурні, індивідуальні риси того народу, мовою якого побудовано дискурс. Адекватне відтворення екстралінгвістичного змісту цих слів є надзвичайно принциповим, адже політичний дискурс, а надто політичне мовлення постає потужним інструментом переконання.

До лінгвокультурологічної маркованої лексики відносять національно-специфічні реалії, певні індивідуальні фрази і вирази політика, авторські метафори, ідіоми, неологізми, широке використання професійної політичної термінології та часте вживання «високих», тобто книжних слів, тощо [32, с. 49].

У політичних промовах часто фігурують фразеологічні стійкі вирази:

- “to go hand in hand” – йти пліч-о-пліч;
- “den toten Punkt überwinden” – зрушити з мертвої точки;
- “Basislegen” – покласти основу.

Ці фразеологізми були перекладенні дослівно, тобто методом калькування.

У політичних промовах різних діячів часто зустрічається безліч власних назв, що пояснюється їх прагненням привернути увагу не лише до реалій національної геополітики, а й міжнародної, підкреслюючи належність своєї держави до світової спільноти. Наприклад, часто вживають Asia – Азія, America – Америка, Detroit – Детройт; Deutschland – Німеччина, Frankreich – Франція; Львів – Lwiv, Україна – Ukraine.

При перекладі подібних власних назв використовується транскодування. Прийом транскодування включає в себе транслітерацію і транскрипцію.

Більшість реалій у політичному дискурсі є загальновідомими, але є і такі, що не мають еквівалентів, адже відносяться до культурних традицій, тому при

перекладі подібних лінгвокультурологічних одиниць потрібно використовувати описовий метод.

Наприклад, “The Senate may vote on the governor's confirmation during the lame-duck session, but the House will probably postpone its vote until next year.” - «Сенат, можливо, висуне на голосування питання про ствердження губернатора на своєму засіданні з приводу передачі повноважень новообраному складу. Стосовно палати представників, вона, можливо, відкладе голосування до наступного року».

Словосполучення lame-duck перекладається описово, через те, що воно являє собою реалію відсутню в українському суспільно-політичному житті. Для того, щоб надати адекватний переклад, перекладач повинен володіти потужною базою фонових знань, або у разі можливості звертатися до додаткових джерел інформації.

Звернення до історичних подій, що багато означають для народу, часто зустрічається і у промовах українських політичних діячів. В цьому випадку використовується стратегія «ми»-дискурсу з метою об'єднання народу в одне ціле. Такі посилання мають свою специфічну мету, а тому дуже важливо надавати уточнення, для того щоб цільова аудиторія змогла зрозуміти всю важливість промови.

Наприклад, «У цей день згадаймо героїв, що полягли за Перемогу, мучеників Освенцимів і ГУЛАГів, жертв Голодоморів, депортацій і Голокосту». - “On this day let's commemorate the heroes who died for Victory, martyrs of Nazi and Soviet camps, victims of Holodomor (genocide famine of 1932-33), deportation and Holocaust” [Офіційний сайт Президента України].

При перекладі суспільно-політичних реалій доцільно користуватися довідковими ресурсами, проте, у випадку усного перекладу, перекладач повинен мати чималий досвід та бути різнобічно обізнаним, аби ґрунтовно аналізувати контекст та вміти відтворити будь-яку реалію, чи іншу лінгвокультурологічно марковану одиницю.

Готовність політичного мовлення виражається у продуманості вживання експресивно забарвлених лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій задля підвищення емоційного сприйняття промови і створення необхідного настрою, задля того, щоб вибороти прихильність адресата, спонукати його до співпереживання, сприймання, переймання й розділення бажаного емоційного стану.

Суттєву роль набувають новоутворення в лексиці політичного дискурсу. Наукові дослідження політичних та соціальних процесів і тенденцій зумовлюють виникнення різних нововведень, запровадження нових понять і термінів. Відтак політичне красномовство відзначається чималою кількістю новоутворень, запропонованих політиками.

Наприклад, *unipolarity* – однополярність, *environmentalism* – енвайронменталізм; кіборги – *cyborgs*. Під час перекладу неологізмів зазвичай використовується калькування, або транскрибування. Часто також використовують описовий спосіб, особливо якщо неологізм вживається вперше.

Мова подібних політичних текстів, матеріалів, статей і доповідей з лексичного погляду переважно суха (внаслідок вживання кліше, фраз і штампів) і абстрактна з підвищеним рівнем узагальнення (внаслідок насиченості складними термінами і словами з абстрактним значенням).

Ще одним викликом для перекладача постають етноспецифічні концепти. Вони вимагають глибоких фонових знань перекладача. Причому повна відсутність концепту в тій чи іншій лінгвокультурі – явище надзвичайно рідкісне, більш рідкісне, ніж відсутність однослівного вираження для певного концепту.

К. Гошко зазначає, що «відмінності між культурами проявляються у кількісній і комбінаторній варіативності вибору ознак при концептуалізації світу. Пояснення таких особливостей вибору ознак вимагає від перекладача звернення до історії, психології, філософії того чи іншого народу» [9, с. 5].

Щоб правильно перекласти мовні засоби вживані мовними особистостями, перекладач має вдатись до використання перекладацьких

трансформацій. Вони дають можливість адаптувати мову оригіналу до мови перекладу.

Найуживанішою є класифікація за О. Петровою. До лексичних дослідниць відносить конкретизацію, генералізацію, смисловий розвиток, антонімічний переклад та компенсація [47, с. 6].

Граматичні трансформації за визначенням О. Петрової включають в себе заміну частини мови, заміну структури речення, додавання, опущення [47, с. 28].

Варто також розглянути перекладацькі трансформації запропоновані В. Комісаровим. Дослідник пропонує поділяти трансформації на:

- лексичні (перекладацька транскрипція, транслітерація та перекладацьке калькування, підбір еквіваленту);
- граматичні (дослівний переклад, розчленування речень, об'єднання речень, додавання, опущення та граматичні заміни);
- лексико-граматичні (антонімічний переклад, експлікація, тобто прийом описового перекладу, компенсація та логічний розвиток) [28, с. 135].

Отже, національно-специфічні реалії, певні особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та стилістичні засоби, які підкреслюють національний колорит політичного дискурсу формують особливі маркери мовної особистості політика та створюють його образ. При цьому вони викликають вагомі труднощі для перекладача, яким професіоналом він не був би. При перекладі потрібно шукати відповідники, намагаючись якомога точніше передати сенс оригіналу.

Адекватний переклад не може бути дослівним, адже дуже часто концепти, які наявні в оригіналі, вимагають додаткових пояснень чи тлумачень, інакше зміст перекладу залишиться незрозумілим і не матиме на нього такого ж впливу, як вихідний текст. Для професіональної передачу змісту оригіналу перекладач має вдатись до використання лексичних та граматичних трансформацій.

Для проведення наступного аналізу промов Володимира Зеленського та Бориса Джонсона ми обрали класифікацію мовних особистостей за лінгвістом С. Сухих та класифікацію перекладацьких трансформації запропоновану В. Комісаровим. В подальшому це дасть нам змогу якісно проаналізувати який тип мовних особистостей превалює у Володимира Зеленського та Бориса Джонсона та визначити за допомогою яких трансформації передаються особливості цих мовних особистостей.

3.2. Особливі труднощі при перекладі мовної особистості В. Зеленського

Переклад вимагає від перекладача справжньої майстерності і швидкої реакції. Під час усного перекладу професіонал може покладатися тільки на себе, адже у нього немає ніякої можливості заглянути в словник або довідник, порадитися з колегою або «загуглити» незрозуміле слово. Письмовий переклад дає перекладачеві час на роздуми та знаходження потрібної інформації, усний же – вимагає миттєвої реакції.

Неймовірно важливе значення перекладу під час офіційних зустрічей та візитів президентів, високопосадовців та інших. В цьому випадку важливий також як засоби масової інформації поширюють зміст сказаного.

Володимир Зеленський очолює посаду президента України з 2019 року. Він неординарна особистість, яка приваблює різкими та влучними висловлюваннями, а також створенням образу «ми».

Незважаючи на пророблені дослідження його промов, зацікавленість саме в мовленні, підборі мовних засобів та стилю викладення повідомлення все ще знаходиться на високому рівні. Причина цьому неординарні підходи до викладу матеріалу, емоційність та постійне бажання викликати певні почуття у аудиторії.

Правильно перекласти його промови та інтерв'ю задача не з легких. Політик часто вдається до використання сарказму, іронії та жартів. Саме вони

та інші мовні засоби формують його стиль. При цьому все ще залишається головною задачею - виявити який саме тип мовної особистості має Володимир Зеленський та чи вдало він відображається у перекладі.

Слід зазначити, що не дивлячись на широкомасштабне вторгнення Російської Федерації, президент України намагається дотримуватись гармонійного типу мовної особистості. Про це свідчить поступовий та чіткий виклад матеріалів, логічність розвитку теми та намагання створити позитивне ставлення до певних подій.

<p>Оригінал: <i>«Цей рік показав, що державний кордон України і є актуальною лінією протистояння. Але між чим і чим? Чи тільки між свободою та пригніченням? Чи тільки між демократією й авторитаризмом? Так, між ними. Але на це протистояння можна поглянути також з іншої точки зору. Його можна оцінити не тільки з погляду політичних режимів чи ідеологій. На нього потрібно подивитися і з точки зору здатності перетворювати слово на дію. Це фундаментальна здатність будь-якої системи – суспільної, державної, бізнесової. Якщо цієї здатності немає, система програє»</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: <i>“This year has shown that the state border of Ukraine is an actual line of confrontation. But between what?! Just between freedom and oppression? Or just between democracy and authoritarianism? Yes, between them. But this confrontation can also be viewed from another point of view. It can be assessed not only in terms of political regimes or ideologies. It also needs to be looked at in terms of the ability to turn a word into action. This is the fundamental ability of any system - public, state, business. If this ability is not lacking, the system loses”</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>
---	--

У вступних словах на Копенгагенському демократичному саміті Володимир Зеленський велику роль вкладає саме у потужний початок промови. Він викликає емоції питаннями та фактами які стоять у чіткій логічній послідовності.

Цікавим для аналізу є переклад речення “Але між чим і чим?”. Перекладач вдається до опущення та зміни типу речення – “*But between what?!*”. Створюючи складну інтонацію оклику він закликає задуматись саме над цим реченням. Такий прийом є частиною конфліктного типу мовної особистості.

При цьому, президент акцентує увагу на слові «здатність», повторюючи його тричі в останніх реченнях. Але перекладач використовуючи буквальний переклад вдається до помилки: «якщо цієї здатності немає» - “*if this ability is not lacking*”. Слово “*lack*” вже має негативне значення, а отже використання частки “*not*” у цьому реченні є помилковим.

Отже, прояв гармонійної мовної особистості у перекладі був переданий за допомогою гармонійного та конфліктного типу.

Важливими у промовах Зеленського є також повторення. Вони дозволяють сконцентруватись на сенсі сказаного, підвищують значення меседжу та поглиблюють у нього. Це також маркери гармонійного типу особистості.

<p>Оригінал: «<i>I третій обов'язковий пункт – усі воєнні злочинці завжди мають нести відповідальність. Справедливість має сказати своє слово. І слово справедливості має бути підкріплене діями</i>» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: “<i>And the third mandatory point is that all war criminals must always be held accountable. Justice must have its say. And the word of justice must be backed up by action</i>” [Офіційний сайт Президента України].</p>
--	--

У цьому випадку перекладач буквально перекладає зміст повідомлення. Натомість, влучним є передання необхідності за допомогою модального дієслова “*must*”.

Крім того, важливим є саме формулювання «*Справедливість має...слово. І слово справедливості має...*». Таке повторення посилює вкладене значення, натомість при перекладі «*слово*» в першій згадці було використано сталий

вираз “*have one’s say*”. Так, використовуючи підбір еквіваленту перекладач створює більш зрозуміле формулювання для англомовної аудиторії, проте втрачається оригінальний посил та важливий маркер гармонійної мовної особистості.

<p>Оригінал: «Демократія має бути дієвою – в усіх сенсах. Європа має бути дієвою» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: “<i>Democracy must be effective - in every sense. Europe must be effective</i>” [Офіційний сайт Президента України].</p>
---	--

Цей приклад також демонструє використання буквального перекладу і до того ж коректної передачі повторень без опущень та замінів.

<p>Оригінал: «Ці запитання вказують насправді на те, що Європейська система може програти, якщо слова не будуть підкріплюватися діями. Демократична система може програти навіть на нашому континенті, якщо не буде дій» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: “<i>These questions indicate, in fact, that the European system can lose if words are not backed up by action. A democratic system can lose even on our continent if there is no action</i>” [Офіційний сайт Президента України].</p>
--	---

Представлений варіант перекладу також виконаний буквальним шляхом передачі змісту повідомлення. При цьому у вищевказаних варіантах зберігається стиль викладення та гармонійний тип мовної особистості – чіткий виклад, логічна структура, наголос на важливі теми.

Мовна особистість Володимира Зеленського також проявляється у підніманні болючих тем для українців. Президент ставить риторичні питання публіці та дає матеріали для роздумів, щоб кожен міг для себе визначитись. Це є ще однією ознакою гармонійного типу мовної особистості.

<p>Оригінал: «Як показує новорічне привітання, тема єдності</p>	<p>Переклад: “<i>As the New Year’s greetings show, the theme of unity is sore</i></p>
--	--

<p>болить кожному українцю. Та в пошуках цієї єдності ми знову сваримось: «А довкола чого ми, такі різні й несхожі, можемо згуртуватися?» Чи зможемо ми, не сперечаючись про минуле, рухатися у майбутнє?</p> <p>У сучасному світі відчуття нації єдиним цілим виникає не тільки завдяки спільним традиціям, культурі та релігії. Є ще цінності.</p> <p>Які прийнятні для кожного куточка України. І за якими у майбутньому українців могли б ідентифікувати у кожному куточку планети. Цінності доброчесності та порядності. Вихованості й толерантності. Цінності свободи та демократії. Бажання економічного добробуту та процвітання. Бажання бути заможним. Цінності поваги до закону, приватної власності та поваги одне до одного» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>for every Ukrainian. But in search of this unity, we again quarrel: «And how can we, so different and dissimilar, unite?»</p> <p>Will we be able to move into the future without arguing about the past?</p> <p>In today's world, the sense of nation as a whole emerges not only due to common traditions, culture and religion. There are also values.</p> <p>Which are acceptable for every corner of Ukraine. And by which in the future Ukrainians could be identified in every corner of the planet.</p> <p>Values of integrity and honesty. Good manners and tolerance. Values of freedom and democracy. The desire for economic welfare and prosperity. The desire to be wealthy. Values of respect for the law, private property and respect for one another” [Офіційний сайт Президента України].</p>
--	--

Для початку, в цьому прикладі хотілось би зосередитись на словах “*how can we*” - «як ми можемо». В такому контексті переклад не передає повний зміст речення, адже в оригіналі президент акцентує увагу саме на словах «довкола чого», які в перекладі були опущені. Саме принцип єднання є ключовим у цьому зверненні. Отже, в оригінальному перекладі не відбулось збереження стилістичних засобів, та питома української проблеми.

Цікавим є також підхід перекладача до перекладу наступного риторичного питання: «*Чи зможемо ми, не сперечаючись про минуле, рухатися у майбутнє?*». Використовуючи у перекладі “*will we be able to move*” перекладач наголошує на важливість піднятої теми. Тож, англomовний читач розуміє, що для українського народу важливо розуміти «чи маємо ми можливість, чи вдасться нам, чи маємо ми змогу рухатись далі». Прийом компенсації вжитий вдало і передає важливий маркер цього типу мовної особистості.

Проблемною є лише недостатньо коректний переклад слова «*прийнятні*». Відносячи це до цінностей, президент наголошує на те, що вони спільні для всіх. Це характеризує продуманість особистості, стислість викладення (адже суть розкривається в декількох словах) та несе в собі серйозне підґрунтя. Вжите слово «*прийнятні*» означає «належати певному колу людей, те що шанується, поважається і не змінюється». В перекладі використано “*acceptable*” - допустимий, припустимий, тож ми вважаємо, що краще вжити саме “*respectable*” - вшанований, прийнятний, традиційний, значний. Саме в такому контексті, на нашу думку, було вжито слово «*прийнятний*» в оригіналі. Але на офіційному сайті перекладачу не вдалось передати всю суть, і виходить, що він знехтував емоційним підґрунтям промови.

<p>Оригінал: <i>«Вони не відмовились від спроб. Ми їх витіснили і вони відійшли. Але я вважаю, що в цілому, в цілому, в середині своєї держави і в середині свої планів військово-політичних не відмовились від окупації нашої держави. І не відмовляються багато-багато років. Це їх плани. Вони завжди окупували нашу державу. Спочатку політично, потім</i></p>	<p>Переклад: <i>“The Russians didn’t abandon their attempts, although we pushed them back and they retreated. I think that overall, they didn’t give up on their military plans and their leadership plans to capture our country. These are their plans for years and years. They have been always occupying our country. First, politically, there was Crimea, then it was Donbas, and now we’ve got a full-</i></p>
---	---

<p>це був Крим, потім Донбас, а тепер вже повномасштабне вторгнення. Тому в плани Росії входить і зміна політичного керівництва, і окупація всієї держави» [інтернет-ЗМІ «Українська правда»].</p>	<p><i>scale invasion. That's why Russia's plans contain changing our political leadership and occupation of the whole country</i> [інтернет-ЗМІ «Українська правда»].</p>
--	---

В оригіналі цього прикладу знову прослідковується гармонійний тип особистості. Це виявляється у наведені чітких фактів, їх поступовому викладі та повторенні окремих фраз на які йде основний акцент. Перекладач використав достатньо трансформації аби передати ці особливості, але при цьому була змінена структура викладу. Шляхом конкретизації перекладач вказує, що «вони» це саме “*Russians*”.

Було використано також опущення фраз «в цілому» та «в середині своєї держави». Це є помилкою, адже важливим є саме підкреслення «в середині своєї держави». Фраза дає розуміння, що плани переслідуються країною, а не лише керівництвом. Натомість, це перекладено як “*their military plans and their leadership plans*”. Змінено сенс сказаного і прослідковується створення конфліктної мовної особистості, хоча в оригіналі ми спостерігаємо гармонійну. Це може бути виправдано тим фактом, що чітких меж між типами мовних особистостей не визначено.

Також, у цьому прикладі перекладач застосував граматичну трансформацію об’єднання речень: «*I не відмовляються багато-багато років. Це їх плани*» - “*These are their plans for years and years.*” Перекладач також зміг передати акцент на словах «багато-багато років».

Як вже було зазначено, велику роль в політичних промовах відіграє звернення до історії. Це обумовлює появу поваги до політика як до людини, яка знає історію своєї країни та її болючі місця. Використання історичних фактів в офіційних заявах та виступах нерідко стає причиною конфліктів. Цікавим є також як саме політик формулює повідомлення, які використовує засоби і яка саме мовна особистість простежується.

Оригінал: *«Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України». Це цитата з Акта Злуки, який сповіщав про возз'єднання в єдину, незалежну державу та був урочисто проголошений діячами УНР та ЗУНР 22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві.*

В усіх куточках України це зустріли піднесено та захоплено: нарешті з'явився шанс для побудови соборної та самостійної країни. Та він, на жаль, був втрачений. Амбіції тогочасних політиків завадили їм досягти справжньої державної єдності. Єдності не у словах, а у справах.

Невдовзі УНР залишила Київ під натиском більшовиків, більшість території Галичини зайняли польські війська. Північну Буковину – румуни, а Закарпаття відійшло Чехословаччині.

Минуло більше ста років. Чи зробили ми висновки з цієї історії?

Вона вчить нас простого, але життєво важливого для України принципу: тільки разом ми сильні» [Офіційний сайт Президента України].

Переклад: *““The age-old dreams that the best sons of Ukraine had lived and died for have come true”. This is a quote from the Act Zluky, which announced the reunification into a single, independent state and was solemnly proclaimed by UPR and WUPR leaders on January 22, 1919 at the Sophia Square in Kyiv.*

In all corners of Ukraine this was met with enthusiasm and inspiration: at last there was a chance to build a united and independent country. Unfortunately it was lost. The ambitions of politicians prevented them from achieving true state unity. Unity not in words, but in deeds.

Soon UPR left Kyiv under pressure of the Bolsheviks, most of the territory of Galicia was taken by Polish troops. Northern Bucovina was occupied by Romanians, and Czechoslovakia took Zakarpattia.

It's been over a hundred years. Did we draw any conclusions from this story?

It teaches us a simple yet vital principle for Ukraine: only together are we strong” [Офіційний сайт Президента України].

Цей приклад наповнений великою кількістю реалії. Здебільшого перекладач використовує транслітерацію: «Акт Злуки» - “*Act Zluku*”. В цьому випадку це є помилкою, адже англomовному читачу ці слова не дають ніякого пояснення. Для коректної передачі змісту перекладач мав додати в дужках пояснення суті документу, або дати назву, яку використовують іноземці – “*Unification Act*”.

Крім того, перекладач вжив слово “*occupied*” в неправильному контексті. В оригіналі було використано слово «зайняли», тобто “*taken*”, натомість “*occupied*” означає «окупувати, захопити». Згодом переклад було змінено, і зараз на офіційному сайті це речення виправлене на “*Northern Bukovyna was taken by Romanians*”.

З цього прикладу можемо зробити наступний висновок. В тексті оригіналу чітко простежується гармонійний тип мовної особистості. Про це говорить послідовний виклад змісту, звернення до історії, що судить про політика, як про дійсно людину з високим рівнем інтелекту. В перекладі мовна особистість також збережена, але вона корелює з конфліктним типом через неправильно перекладене слово «зайняли».

Конфліктність з негативною оцінкою дій також інколи спостерігається в промовах Володимира Зеленського.

<p>Оригінал: <i>«Українці! Українки! Усі наші захисники й захисниці! Сьогодні був непростий день. По-перше, Міністерству закордонних справ довелося викликати представника Канади у нашій державі через абсолютно неприйнятний виняток із санкційного режиму проти Росії. Це стосується не просто якоїсь турбіни для газопроводу «Північний</i></p>	<p>Переклад: <i>“Ukrainians! All our defenders! Today was a difficult day. First, the Ministry of Foreign Affairs had to summon Canada’s representative to our country due to an absolute unacceptable exception to the sanctions regime against Russia. It’s not just about some Nord Stream turbine, that Canada shouldn’t have, but still decided to hand over. Hand over actually to Russia. This</i></p>
--	--

<p><i>потік», яку Канада не повинна була, але все ж таки вирішила передати. Передати фактично Росії. Це стосується спільних правил»</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p><i>is about common rules”</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>
--	---

В представлених прикладах конфліктна мовна особистість проявляється в самому контексті. Президент вживає повторення, які посилюють зміст сказаного. Крім того, він оцінює в негативному контексті дії Канади. Засудження також проявляється в зверненні до загальних правил: «*Це стосується спільних правил*». Щоб правильно передати ці особливості перекладач вдається до буквального перекладу, зберігає тип речення та його членування як і в оригінальному повідомленні.

Однією з характерних рис конфліктного типу особистості є вживання сарказму. Він дуже часто простежується в інтерв'ю, промовах та виступах Володимира Зеленського.

<p>Оригінал: «<i>Це міфічні українські дороги, які будуються та ремонтуються тільки у чийсь бурхливій уяві</i>» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: “<i>And then, Ukrainian roads that are being built and repaired only in someone’s prolific imagination”</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>
---	--

В цілому, перекладач зберіг структуру речення, але він опустив слово «міфічний», яке створює сарказм та певний гумористичний підхід президента до цієї складної ситуації українських реалій.

Конфліктну мовну особистість ми також можемо спостерігати у наступному прикладі.

<p>Оригінал: «<i>Це геть не все, що ви можете зробити. Але для початку – достатньо.</i></p> <p><i>У вас буде два місяці. Ухваліть</i></p>	<p>Переклад: “<i>This is certainly not all that you could do, but for now, it will suffice.</i></p> <p><i>You will have two months to do</i></p>
--	---

<p><i>ці важливі закони та рішення.</i></p> <p><i>Повісьте усі медалі собі.</i></p> <p><i>Заробіть непогані бали на дострокові парламентські вибори»</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p><i>that. Do it.</i></p> <p><i>And take all the medals for it — not a bad move before the snap parliamentary election”</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>
---	---

У цьому випадку вона проявляється сарказмом та імпульсивними висловлюваннями. Фраза «*повісьте усі медалі собі*» розуміється в негативному контексті. Для перекладу було використано об'єднання речень: «*Це геть не все, що ви можете зробити. Але для початку – достатньо.*» - “*This is certainly not all that you could do, but for now, it will suffice.*” Також, перекладач вдався до прийому логічного розвитку. Замість «*Ухваліть ці важливі закони та рішення.*» він використовує сухе та різке “*Do it.*” Використання трансформації логічного розвитку та така форма «наказу» надає перекладу потрібного контексту, тож передати особливості конфліктного типу мовної особистості вдалося.

Чистий тип конфліктної та імпульсивної мовної особистості складно помітити в промовах та виступах Володимира Зеленського. Схильність президента до цих типів виділяють лише «колючі» фрази, які можуть призвести до гучних конфліктів.

<p>Оригінал: «<i>Уявіть собі гучні заголовки: «Президент не платить податків», «Президент напідпитку промчав на червоне світло», «Президент потихеньку краде, бо «всі ж так роблять».</i></p> <p><i>Ви згодні, що це ганьба?</i></p> <p><i>Ось що я маю на увазі, коли кажу, що кожен з нас – Президент.</i></p> <p><i>Відсьогодні кожен з нас несе відповідальність за країну, яку ми</i></p>	<p>Переклад: “<i>Now, imagine the headlines: “The President Does Not Pay Taxes,” “The Intoxicated President Ran the Red Light” or “The President Is Quietly Stealing Because Everyone Does.”</i></p> <p><i>Would you agree that it’s shameful?</i></p> <p><i>This is what I mean when I say that each of us is the President.</i></p> <p><i>From now on, each of us is</i></p>
---	---

<p>залишимо своїм дітям.</p> <p><i>Кожен з нас, на своєму місці, зможе зробити все для розквіту України» [Офіційний сайт Президента України].</i></p>	<p><i>responsible for the country that we leave to our children.</i></p> <p><i>Each of us, in his place, can do everything for the prosperity of Ukraine” [Офіційний сайт Президента України].</i></p>
---	--

В перекладі цієї частини інавгураційної промови президента перекладач використав буквальний переклад. При цьому зберігся тип мовної особистості з оригіналу. Цікавим для аналізу також є ігнорування слів «*всі ж так роблять*». В мові перекладу це представлено як “*Everyone Does*”. Хоча саме в цих словах проявляється імпульсивна мовна особистість з порушення стандартних норм. Володимир Зеленський цим простим для народу висловом зауважує, що все буде не так як з його попередниками. Він намагається показати, що він – людина з народу.

Наступний приклад є характерний для імпульсивної мовної особистості.

<p>Оригінал: «Європейська країна починається з кожного.</p> <p><i>Ми обрали шлях до Європи, але Європа – не десь там. Європа ось тут, у голові. І коли вона буде ось тут – тоді вона з’явиться і ось тут – у всій Україні.</i></p> <p><i>І це – наша спільна мрія.</i></p> <p><i>Але у нас є і спільний біль.</i></p> <p><i>Кожен з нас загинув на Донбасі.</i></p> <p><i>Кожного дня ми втрачаємо кожного з нас.</i></p> <p><i>І кожен з нас – переселенець.</i></p> <p><i>Ті, хто втратив власний дім... І ті, хто відчинив двері власного дому,</i></p>	<p>Переклад: “<i>Our European country begins with each one of us.</i></p> <p><i>We have chosen a path to Europe, but Europe is not somewhere out there. Europe is here, in the head. And after it appears here, it will be everywhere, all over Ukraine.</i></p> <p><i>This is our common dream.</i></p> <p><i>But we also share a common pain.</i></p> <p><i>Each of us has died in the Donbas.</i></p> <p><i>Every day we lose each one of us.</i></p> <p><i>And each of us is a refugee – the one who has lost his own home and the one who has opened the door of his home, sharing the pain.</i></p>
---	--

<p>розділивши біль.</p> <p><i>І кожен з нас – заробітчанин.</i></p> <p><i>Ті, хто не знайшов себе вдома, а знайшов заробіток на чужині...</i></p> <p><i>Ті, хто в боротьбі із бідністю змушений втрачати власну гідність»</i></p> <p>[Офіційний сайт Президента України].</p>	<p><i>And each of us is a migrant worker — the one who could't find himself at home, but has found income in a foreign country, and the one who struggling with poverty, is forced to lose his own dignity”</i></p> <p>[Офіційний сайт Президента України].</p>
---	---

Імпульсивна мовна особистість проявляється в зверненні до «болі» кожного українця, та різкий перехід від позитивного до «болючого». Ця гра на емоціях відіграє неабияку роль, вона змушує повірити та дійсно зрозуміти головний меседж: ми – Україна.

Щоб коректно передати зміст сказаного та характерний різкий перехід імпульсивного мовлення, перекладач вдається до низки трансформацій. Використовуючи прийом додавання слова “*our*” в перекладі «Європейська країна» - “*Our European country*”, перекладач акцентує увагу саме на Україні створюючи для іншомовних читачів чіткий посил у бажанні України стати частиною Європейського Союзу.

При перекладі «*Але у нас є і спільний біль*» перекладач використовує конкретизацію, обираючи влучне слово “*share*” - “*But we also share a common pain*”. Це підкреслює саме концепт «спільності», яким пронизана вся промова.

Крім того, використано прийом об’єднання речень:

«*І кожен з нас – переселенець. Ті, хто втратив власний дім... І ті, хто відчинив двері власного дому, розділивши біль.*» - “*And each of us is a refugee — the one who has lost his own home and the one who has opened the door of his home, sharing the pain.*”;

«*І кожен з нас – заробітчанин. Ті, хто не знайшов себе вдома, а знайшов заробіток на чужині... Ті, хто в боротьбі із бідністю змушений втрачати власну гідність.*» - “*And each of us is a migrant worker — the one who could't find himself at home, but has found income in a foreign country, and the one who struggling with poverty, is forced to lose his own dignity.*”

Ще одним яскравим прикладом прояву імпульсивної мовної особистості є наступна частина промови:

<p>Оригінал: <i>«Наш наступний виклик – це повернення втрачених територій.</i></p> <p><i>Чесно кажучи, мені здається, що це формулювання не зовсім коректне.</i></p> <p><i>Бо неможливо втратити те, що й так наше.</i></p> <p><i>І Крим, і Донбас – це наша українська земля.</i></p> <p><i>Де ми втратили найголовніше. Це – люди.</i></p> <p><i>И сегодня мы должны возвращать их сознание. Вот что мы потеряли.</i></p> <p><i>За эти годы власть не сделала ничего, чтобы они чувствовали себя украинцами. Знали – они не чужие, они наши, они украинцы.</i></p> <p><i>И пусть кто угодно раздает хоть по 10 паспортов, это ничего не изменит. Украинец – это не в паспорте. Украинец – это вот здесь»</i></p> <p>[Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: <i>“Our next challenge is returning the lost territories.</i></p> <p><i>In all honesty, this wording does not seem entirely correct to me because it is impossible to return what has always been ours.</i></p> <p><i>Both Crimea and Donbas have been our Ukrainian land, but the land where we have lost the most important thing — the people.</i></p> <p><i>Today we have to return their minds — that’s what we have lost.</i></p> <p><i>Over the years, the authorities have not done anything to make them feel Ukrainians and understand that they are not strangers, but they are our people, they are Ukrainians.</i></p> <p><i>And even if they are granted 10 different passports, it won’t change anything. For being Ukrainian is not a line in the passport — being Ukrainian is here”</i> [Офіційний сайт Президента України].</p>
---	--

Почнемо з аналізу перших висловлювань. Президент України виражає свою думку, що підкреслюється вставним словом «мені здається» - «Чесно кажучи, мені здається, що це формулювання не зовсім коректне. Бо

неможливо втратити те, що й так наше.» Натомість перекладач вдається до перестановки тим самим передаючи зміст не коректно – *“In all honesty, this wording does not seem entirely correct to me because it is impossible to return what has always been ours.”* З цього варіанту перекладу стає зрозуміло, що «це формулювання не зовсім коректне» саме для Президента, хоча в оригіналі було насправді виражено невпевненість. Ця помилка створює образ нерішучості та хиткості у вислові думок, що є прямою характеристикою імпульсивного типу мовної особистості (легко піддається впливу, змінює думку, виражає невпевненість в діях та словах).

Однак, перекладач також використав об'єднання речень, аби створити зрозумілу структуру для англomовного читача. До того ж, він вдався до додавання слова *“always”*, яке у цьому випадку підвищує емоційний зміст повідомлення.

В оригінальній промові імпульсивний тип також проявляється переходом з української мови на російську. Це одразу характеризує мовця як комуніканта здатного до швидкої зміни теми та порушення сталих схем. Перейшовши на російську мову президент вказує на рівність між всіма громадянами України, а головне на цілісність держави. Це він підкреслює і в самій промові. На жаль, передати такий перехід англійською мовою неможливо. Натомість перекладач використовує наступні трансформації, аби за допомогою них передати посил Володимира Зеленського.

Об'єднання речень перекладач вживає, аби підкреслити, що саме розум та свідомість людей на тимчасово окупованих територіях було втрачено: *«И сегодня мы должны возвращать их сознание. Вот что мы потеряли»* - *“Today we have to return their minds — that’s what we have lost”*;

«За эти годы власть не сделала ничего, чтобы они чувствовали себя украинцами. Знали – они не чужие, они наши, они украинцы» - *“Over the years, the authorities have not done anything to make them feel Ukrainians and understand that they are not strangers, but they are our people, they are Ukrainians”*. В цьому виразі також прослідковується конфліктний тип мовної особистості.

Вживаючи прийом опущення та зміни типу речення перекладач допускає помилку: «*И пусть кто угодно раздает хоть по 10 паспортов, это ничего не изменит*» - “*And even if they are granted 10 different passports, it won't change anything*”. Під словами «*кто угодно*» президент має на увазі агресора, а в перекладеному контексті цей концепт губиться і посил стає менш сильнішим, отже маркер звинувачення конфліктної мовної особистості не може бути переданий коректним чином, тому зберігається імпульсивний тип.

Ще однією важливою трансформацією, яка показує професіоналізм перекладача є додавання “...*is not a line in the passport*” при перекладі «*это не в паспорте*».

Імпульсивна мовна особистість також проявляється у вживанні сленгу та зниженої лексики.

<p>Оригінал: «<i>І моє обрання доводить – громадяни втомились від досвідчених, системних, надутих політиків, які за 28 років створили країну можливостей. Можливостей «відкатів», «потоків», «дерибанів</i>» [Офіційний сайт Президента України].</p>	<p>Переклад: “<i>My election proves that our citizens are tired of the experienced, pompous system politicians who over the 28 years, have created a country of opportunities — the opportunities to bribe, steal and pluck the resources</i>” [Офіційний сайт Президента України].</p>
--	---

Перекладач вдається до буквального перекладу. При цьому він вживає стилістично нейтральні варіанти для використаних сленгових слів в оригіналі, які є характеристикою гармонійного типу мовної особистості. Однак, знову ж таки «звинувачення» попереднього уряду залишаються в перекладі, а це означає, що імпульсивність також присутня.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що Володимир Зеленський обирає гармонійний тип мовної особистості для своїх промов. Від усіх проаналізованих варіантів він складає 50%. Це пояснюється бажанням зробити виступ більш злагодженим, викликати у аудиторії приємні відчуття та показати

себе як «народну» людину, яка говорить зрозумілими для всіх фразами, не цурається виражатись «по-народному» та яка не бажає вступати в конфлікти.

При цьому, присутній також конфліктний (28,6%) та імпульсивний (21,4%) типи мовної особистості. Провести чіткі грані між ними доволі важко, адже обидва типи виражаються сарказмом, зниженою лексикою та емоційними висловлюваннями, які не завжди є коректними для політичного дискурсу.

Що стосується перекладу: у більшості випадків перекладачу вдалося передати закладений мовний тип особистості в оригіналі. Слід відзначити, що 57,14% гармонійного типу передаються за допомогою гармонійного, 14,28% з використанням маркерів конфліктного типу, і 28,58% залишаються за використанням змішаних форм (гармонійний-конфліктний, гармонійний-імпульсивний). При цьому перекладач використовує велику кількість трансформацій. Найпоширенішими є буквальний переклад, який зустрічається у 27,6% випадків. Наступними за вживаністю йдуть граматичні трансформації об'єднання речень (17,3%) та опущення (13,8%) з додаванням (10,3%).

3.3. Особливості перекладу мовної особистості Б. Джонсона

Борис Джонсон це британський журналіст американського походження та політик Консервативної партії, який став прем'єр-міністром Сполученого Королівства в липні 2019 року. Він залишив посаду у вересні 2022 року після того, як був змушений подати у відставку через скандал. Діяч є ключовою фігурою британської політики.

Борис Джонсон володіє величезним словниковим запасом, використовує різні стилістичні прийоми та з креативом підходить до своїх промов. Як і Володимир Зеленський, він дуже часто використовує в своїх виступах гумор. Це допомагає заручитись підтримкою, викликати прихильність до себе та створити дружню атмосферу навіть під час серйозних промов.

Образ політика Бориса Джонсона формується з таких компонентів: дивакуватість, комічність, інколи незграбність, гострий розум, жорсткість

висловлювань, харизматичність. Багатогранність особистості Бориса Джонсона та його образу є цікавим та невичерпним матеріалом для дослідження.

Мовна особистість Бориса Джонсона також неоднорідна. Характерним є гармонійний тип. Це яскраво демонструється у наступному прикладі:

<p>Оригінал: <i>“Because I believe these expulsions represent a moment when a feeling has suddenly crystallised, when years of vexation and provocation have worn the collective patience to breaking point, and when across the world – across 3 continents – there are countries who are willing to say enough is enough”</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: <i>«Бо я вірю, що ці висилки демонструють нам саме той момент, коли певне почуття вже викристалізувалося, коли роки дратування та провокацій довели загальне терпіння до точки зламу, і коли по всьому світу — на трьох континентах — вже є країни, готові сказати «досить»»</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>
--	--

Політик використав шлях вичерпного переліку фактів доводячи суть сказаного до логічного завершення та вказуючи на неминучість певних подій. Перекладач вдався до буквального перекладу. Тим самим він зберіг структуру цієї частини промови та зміг показати, що країни дійшли до того стану, коли повернути все назад вже неможливо.

Підсилюючим фактором в цьому прикладі є також фраза *“enough is enough”*, яка може бути проявом імпульсивного типу мовної особистості. Перекладач при цьому опускає це підсилення і залишає лише «досить» зберігаючи особливості гармонійного типу.

<p>Оригінал: <i>“As I speak there are now 27 countries that have themselves taken the risk of kicking out people whose presence they deem to be no longer conducive to the public good.</i> <i>Of course there are many more</i></p>	<p>Переклад: <i>«Як я зауважив, уже 27 країн ризикнули витурити людей, чия присутність більше не вважається корисною для суспільних інтересів. Звісно, багато інших обрали інші способи дії — наприклад,</i></p>
---	---

<p><i>that have chosen to act in other ways, countries that have issued powerful statements or downgraded their representation at the World Cup</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p><i>зробивши потужні заяви чи знизивши присутність на Кубку світу»</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>
--	--

Цей приклад яскраво характеризує гармонійний тип, де головна частина приділяється послідовному та чіткому викладу матеріалів. В оригіналі Борис Джонсон поступово розкриває думку. Перекладач вдається до буквального перекладу, при цьому особливо цікавою є частина *«Of course there are many more that have chosen to act in other ways, countries that have issued powerful statements or downgraded their representation at the World Cup»*, в якій перекладач уникнув поступове розкриття дій інших країн, а використав додавання слова *«наприклад»*.

<p>Оригінал: <i>“There are now 9 countries that have their own version of David Brent, and it is an astonishing fact that both of the two highest grossing movies in the world last year was either shot or produced in this country:</i></p> <p><i>Beauty and the Beast and Star Wars.</i></p> <p><i>And what is the principal utensil of violence in Star Wars?</i></p> <p><i>And where was the light sabre invented?</i></p> <p><i>In which part of London? In Uxbridge and South Ruislip”</i> [Офіційний сайт Сполученого</p>	<p>Переклад: <i>«У понад 9 країнах є власні версії Девіда Брента, і дуже радує той факт, що дві кінострічки з найбільшими касовими зборами у світі за останній рік були чи то зняті, чи то продюсовані в нашій країні – «Красуня та чудовисько» та «Зоряні війни».</i></p> <p><i>І яка ж найвідоміша зброя у «Зоряних війнах»?</i></p> <p><i>І де ж було створено світловий меч?</i></p> <p><i>В якому районі Лондона? У Аксбріджі та Південному Райсліпі (натяк на походження Джона</i></p>
--	---

Королівства].	<i>Стірса — майстра спецефектів, що створив значну частину знаменитих об'єктів кіноепопеї «Зоряні війни»»</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].
---------------	--

Аналізуючи цю частину промови, можна дійти до висновку, що в оригіналі проявляється гармонійний (виступ з чіткими та послідовними фактами, вживання прикладів які показують високу обізнаність політика в різних сферах) та конфліктний (порівняння своєї країни з іншими та виставлення здобутків своєї країни на перше місце) типи мовної особистості. У цьому прикладі також дуже добре простежується така риса гармонійного типу як всеобізнаність – Борис Джонсон показує свою зацікавленість у кінематографі, та звертається з доволі простими прикладами до народу.

Перекладач застосовує буквальний переклад. При цьому він надає додаткову інформацію в дужках, з якої стає зрозуміло суть меседжа Бориса Джонсона.

Ще однією винятковою рисою промов Бориса Джонсона є вуалювання. Так, у своєму останньому зверненні на посаді прем'єра-міністра, він неоднозначно виражається про своє майбутнє:

<p>Оригінал: <i>“And on the subject of bouncing around and future careers let me say that I am now like one of those booster rockets that has fulfilled its function. And I will now be gently re-entering the atmosphere and splashing down invisibly in some remote and obscure corner of the Pacific”</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: <i>«Щодо стрибків у майбутній кар'єрі, дозвольте мені сказати, що зараз я схожий на одну з тих ракет-носіїв, яка виконала свою функцію. Тепер я обережно увійду в атмосферу і невидимо пришвартуюсь у якомусь віддаленому і темному куточку Тихого океану»</i> [Аналітичний портал «Слово і діло»]</p>
---	--

Приклад цілком відповідає критеріям гармонійного типу мовної особистості. Відсутній сарказм, порівняння з іншими, прямий виклик ворога на дебати і таке інше. Перекладач використовує буквальний переклад повністю передаючи зміст повідомлення.

Це ще один приклад гармонійного типу мовної особистості, де чіткість фактів та їх сухе констатування постає на перше місце:

<p>Оригінал: “<i>And his soldiers no longer have the excuse of not knowing what they are doing.</i></p> <p><i>They are committing war crimes, and their atrocities emerge</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «Його солдати вже не мають виправдання через «незнання» того, що діють.</p> <p>Вони скоюють воєнні злочини, і їхні звірства зростають» [Офіційний вебпортал парламенту України].</p>
---	--

Перекладач знову використав буквальний переклад та зміг сповна передати зміст оригіналу, адже зберіг гармонійний тип. Проте він додав сарказм, який також притаманний конфліктному типу мовної особистості – «через «незнання»». Тим самим він вносить сенс, який точно зрозуміє кожен українець – «солдати знають, що роблять і навіть вони це роблять».

Як вже було сказано, Борис Джонсон часто використовує гумор у своїх промовах:

<p>Оригінал: “<i>Thank you to everyone behind me in this building for looking after me and my family over the last three years so well including Dilyn, the dog, and if Dilyn and Larry can put behind them their occasional difficulties, then so can the Conservative</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «Дякую всім вам в уряді. І дякую всім, хто допомагав піклуватися про мене та мою родину протягом останніх трьох років, зокрема і песику Ділану і кішці Ларрі. Якщо пес і кіт можуть забути про випадкові труднощі, то й Консервативна партія» [інтернет-ЗМІ «Суспільне новини»].</p>
---	--

Гумор в промовах заряджає публіку, допомагає зняти напругу та подавати навіть серйозну інформацію більше легко. Такий прийом частий для виступів Бориса Джонсона. В перекладі зберігається ці риси гармонійного типу за допомогою буквального перекладу. Натомість перекладач також використовує прийом членування, задля створення зрозумілої для українців структури та зручного для читання тексту.

<p>Оригінал: “<i>The time has come to act, to take decisions, to give strong leadership and to change this country for the better</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «Час діяти, приймати рішення, забезпечувати сильне лідерство і змінювати цю країну на краще» [Українська служба BBC].</p>
---	---

Ще один приклад гармонійної мовної особистості, де превалює чіткість та поступовий виклад який підвищує емоційну складову промови. Український перекладач зберігає структуру та сенс меседжу за допомогою буквального перекладу. При цьому, він опускає частину складного присудка - “*has come*”. Це робить сказане більш емоційним та напруженим, хоча сам тип мовної особистості залишається збереженим.

<p>Оригінал: “<i>Above all I want to thank you, the British public, for the immense privilege that you have given me. And I want you to know that from now on, until the new prime minister is in place, your interests will be served and the government of the country will be carried on</i>” [The New York Times].</p>	<p>Переклад: «Насамперед, я хочу подякувати вам, британці, за наданий мені величезний привілей. І я хочу, щоб ви знали, що з цього моменту, доки новий прем'єр-міністр не займе своє місце, вашим інтересам служитимуть, і управління країною продовжуватиметься» [новинар New Voice].</p>
---	---

Це ще один приклад прояву гармонійного типу мовної особистості, адже ми спостерігаємо поступовий та детальний виклад інформації. Перекладач застосовує буквальний переклад, натомість він опускає “*public*”, що є грубою помилкою, адже Борис Джонсон звертається саме до британської

громадськості, яка охоплює різних людей. Проте, це не заважає передати мовний тип оригіналу.

Ще однією цікавою деталлю є повтор слів “*you*”, “*your*” в оригіналі, і відповідно у перекладі – «ви», «вашим». Таке звернення до аудиторії, як до свого співрозмовника робить політика більш «народною» і простою людиною, яка розуміє «біль» британців. Такий прийом простежується в усіх промовах Джонсона.

Подібне прослідковується і в наступному прикладі:

<p>Оригінал: “<i>Even in the parts of Ukraine that were temporarily captured, your populations, your indomitable populations turned out to protest, day after day. And though your soldiers were always outnumbered – three to one it is now - they fought with the energy and courage of lions</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «<i>На тимчасово окупованих частинах України ваша людяність повстає у протестах щодня. Ваші воїни — три до одного, завжди кількісна перевага на боці ворога, але на боці ваших хоробрих левів — мужність і відданість країні</i>» [Офіційний вебпортал парламенту України].</p>
---	---

У своєму зверненні до Верховної Ради Борис Джонсон також підкреслює свій меседж постійним повторенням “*your*”. Крім того, він підкреслює свою повагу та захопленість українським народом ударним епітетом – “*your populations, your indomitable populations*”. Ця імпульсивність повністю втрачається в тексті перекладу – «*ваша людяність*». Таке грубе опущення та генералізація стирає важливу емоційність. До того ж, перекладач використовує описовий переклад для слова “*outnumbered*” (бути у меншості) – «*завжди кількісна перевага на боці ворога*».

Важливо також звернути увагу на переклад останньої частини прикладу: “*...they fought with the energy and courage of lions*” – «*але на боці ваших хоробрих левів — мужність і відданість країні*». З оригінального контексту ми розуміємо, що сталевість українських бійців порівнюються з енергією та хоробрістю левів. Натомість, в українському перекладі вже інший контекст –

перекладач називає українських бійців левими підкреслюючи, що на їх боці цінності країни. Це не є грубою помилкою, але зміст оригіналу був стертий. І той яскравий посил, який Борис Джонсон вклав в свою промову не зберігається. Однак, гармонійний тип мовної особистості був збережений.

Конфліктний тип мовної особистості досить рідко проявляється в чистому виді у промовах та виступах Борис Джонсона. Однак, він використовує досить «приховану конфліктність», яку не завжди вдається розгледіти перекладачам.

<p>Оригінал: “<i>We have the most vibrant and dynamic cultural scene, with one venue – the British Museum – attracting more visitors than ten whole European countries that it would not be tactful to name tonight</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «У нас найенергійніший та найдинамічніший культурний сектор. Лише одне місце — Британський музей — залучає більше відвідувачів, ніж десять європейських країн загалом (буде тактовно їх зараз не називати)» [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>
---	---

Ця частина промови демонструє конфліктний тип мовної особистості. Він проявляється у порівнянні Великої Британії з іншими країнами. При цьому ми прослідковуємо риси гармонійного типу, адже Борис Джонсон напряду не вказує назви країн, а лише тактовно це замовчує. В перекладі зберігається стиль «конфлікту». Натомість, перекладач обирає членування речення аби акцентувати увагу на культурній пам’ятці - Британському музеї. Крім того, ця трансформація робить переклад більш гармонійним та суто українським.

Політик дуже часто використовує в промові синоніми, аби показати значущість процесів. Таким чином, ми простежуємо появу слів «*vibrant and dynamic*». Вони відіграють роль підсилювача. При цьому перекладач робить досить професійний переклад обираючи українські відповідники - «*найенергійніший та найдинамічніший*». По суті, це синоніми і використання лише одного слова було б достатньо. Проте щоб передати зміст, перекладач

використовує підбір еквіваленту та обирає два близьких за значенням синоніма, тим самим зберігаючи стиль мовлення політика.

Також, перекладач додав в дужки слова Бориса Джонсона про тактовність не робити перелік країн. Для україномовного читача це може сигналізувати примітку перекладача. Тож, читаючи лише оригінальний переклад складається образ конфліктного типу мовної особистості.

В наступному прикладі також яскраво проявляється конфліктна мовна особистість, а саме в порівнянні з Росією. Головним є також створення позитивного образу Великої Британії та негативний образ Росії. При цьому це стає зрозуміли з фактів які Борис Джонсон дає на роздуми аудиторії.

<p>Оригінал: “<i>They make Novichok, we make light sabres. One a hideous weapon that is specifically intended for assassination. The other an implausible theatrical prop with a mysterious buzz. But which of those two weapons is really more effective in the world of today? Which has done more for our respective economies? Which has delighted the imaginations of three generations of children and earned billions? Which one is loved and which one is loathed?</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: «Вони створюють «Новічок» — ми створюємо світлові мечі. Перше це мерзенна зброя, створена для потайних убивств. Друге це красивий театральний реквізит, що таємниче гудить. Але який з цих видів зброї ефективніший у сучасному світі?! Який посилив відповідну економіку?! Який захопив увагу трьох поколінь дітлахів та заробив мільярди?! Який люблять, а який зневажають?!» [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>
--	---

В українському варіанті використаний буквальный переклад. При цьому, перекладач використовує замість «*The other*» - «Друге», що є коректним для створення переліку. Але, губиться сенс в перекладі «*Which has done more for our*

respective economies?» - «Який посилив відповідну економіку?!» Опущення слова «our» стирає функцію порівняння, а отже і емоційний запал яким переповнена промова. Однак, перелік порівнянь, навіть не називаючи напряму свого «ворога» все одно відображає конфліктну мовну особистість.

<p>Оригінал: <i>“And so I am standing before you today to tell you the British people that those critics are wrong. The doubters, the doomsters, the gloomsters – they are going to get it wrong again. The people who bet against Britain are going to lose their shirts”</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: <i>«І тому я стою перед вами сьогодні, щоб сказати вам, британцям, що ці експерти помиляються. Скептики, фанатики, злостивці - вони знову помиляються. Люди, які роблять ставки проти Британії, втраять все»</i> [Українська служба BBC].</p>
---	---

Це ще один приклад прояву конфліктного типу мовної особистості. Борис Джонсон виявився чи не першим, хто використовує при виступі на Даунінг-стріт такий різкий опис своїх опонентів – “*doubters*”, “*doomsters*”, “*gloomsters*”. Перекладач методом підбору еквіваленту знаходить найкращі вирази, які дійсно несуть закладений посил – «скептики», «фанатики», «злостивці». Це допомагає якнайкраще передати конфліктну мовну особистість

<p>Оригінал: <i>“I have every confidence that in 99 days’ time we will have cracked it but you know what – we aren’t going to wait 99 days because the British people have had enough of waiting. The time has come to act.”</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p>Переклад: <i>«Я переконаний, що через 99 днів ми це зробимо, але знаєте що - ми не будемо чекати 99 днів. Британці втомились чекати і настав час діяти»</i> [Українська служба BBC].</p>
---	--

В оригіналі простежується конфліктна особистість за рахунок того, що Борис Джонсон натякає на свої попередників через дії яких «*британці втомились чекати*». Перекладач використовує буквальний переклад з метою коректної передачі змісту повідомлення. Крім того, він вдається до членування

та об'єднання речень. Це не заважає зрозуміти головний посил, натомість український переклад стає більш гармонійний по структурі.

Наступний приклад також яскраво демонструє конфліктну мовну особистість:

<p>Оригінал: <i>“And it seems clear that the Kremlin underestimated the strength of global feeling: if they thought that the world had become so hardened and cynical as not to care about the use of chemical weapons in a peaceful place like Salisbury, if they believed that no one would give a fig about the suffering of Sergei and Yulia Skripal or that we would be indifferent to the reckless and contemptuous disregard for public safety that saw 39 others seek medical treatment, if they believed that we had become so morally weakened, so dependent on hydrocarbons, so chronically risk averse and so fearful of Russia that we would not dare to respond, then this is their answer, because these countries know full well that they face the risk of retaliation and frankly there are countries that have taken action that are more vulnerable to Russia than we are, whether through geography or their energy needs, and I pay tribute to them</i></p>	<p>Переклад: <i>«Здається очевидним: Кремль недооцінив силу глобальної чутливості. Якщо там вважали, що світ став таким жорстким і цинічним, що пробачить використання хімічної зброї в мирному місці на кшталт Солсбері, якщо вірили, що страждання Сергія та Юлії Скіпаль будуть усім по цимбалах, що ми не звернемо увагу на безрозсудну та нахабну зневагу до суспільної безпеки, наслідком якої стала необхідність надавати медичну допомогу ще 39 особам, якщо вони були впевнені, що ми такі морально слабкі, такі залежні від вуглеводнів, такі не готові ризикувати та так боїмося Росії, що не насмілимося відповісти — ось відповідь. Усі ці країни знають, що наражаються на удар у відповідь, і, чесно кажучи, багато з цих країн є більш уразливими перед Росією, ніж ми, — чи то через географію, чи то через енергетику. Я вдячний їм, бо</i></p>
--	--

<i>because they know that their own Russia-based diplomats, and their families, must now deal with the possibility of their own lives being turned upside down</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].	<i>вони знають, що і їх дипломати в Росії, а також їхні сім'ї, наражаються на переверот у своєму житті»</i> [Офіційний сайт Сполученого Королівства].
--	---

Борис Джонсон чітко наводить факти, використовує різкі та прямолінійні фрази (*“Kremlin underestimated”, “they thought that the world had become so hardened”, “they believed that no one would give a fig about the suffering of Sergei and Yulia Skripal”, “they believed that we had become so morally weakened, so dependent on hydrocarbons”*), звинувачуючи Росію у скоєні великої кількості злочинів. При цьому, політик також звинувачує інші країни в ігноруванні цих факті – *“there are countries that have taken action that are more vulnerable”*. Це все говорить про створення конфліктної мовної особистості.

Тепер перейдемо до аналізу перекладу. Українська версія також дуже динамічна. Перекладач використовує буквальный переклад, аби не порушувати перелік. Крім того, в перекладі виявлено граматичну трансформацію членування речення. Таким чином, цілісна картина українського варіанту є більш зрозумілою для українців, в той час як в оригіналі ця частина є одним цілим реченням. Перекладач також використав опущення, яке створило констатацію факту, який Борис Джонсон залишив під сумнівом: *“Russia-based diplomats, and their families, must now deal with the possibility of their own lives being turned upside down”* – *«дипломати в Росії, а також їхні сім'ї, наражаються на переверот у своєму житті»*.

Однією з рис імпульсивної мовної особистості яка яскраво проявляється у Бориса Джонсона є використання епітетів, які кардинально протиставляються одні одному. Як приклад, частина зі звернення до Верховної Ради України:

Оригінал: <i>“Day after day missiles and bombs continue to rain on</i>	Переклад: <i>«Щодня ракети, бомби зливою падають на голови</i>
---	---

<p><i>the innocent people of Ukraine.</i></p> <p><i>In the south and the east of your wonderful country, Putin continues with his grotesque and illegal campaign to take and hold Ukrainian soil</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p><i>безневинних людей на півдні і сході вашої країни. Путін і далі продовжує свою сміхотворно незаконну кампанію проти української землі.»</i> [Офіційний вебпортал парламенту України].</p>
---	--

Перекладач використав достатньо трансформацій, аби зробити промову насиченою та «задіти» душі українців. По-перше, він вдався до додавання слів «на голови» з метою уточнення.

По-друге, перекладач використав прийом членування речення та додав початок оригінального другого речення “*In the south and the east of your wonderful country*” в кінець першого в перекладі «*падають на голови безневинних людей на півдні і сході вашої країни*».

По-третє, було здійснено помилку, адже перекладач опустив важливий епітет «*wonderful*». В оригіналі Б. Джонсон підсилює цим висловлювання про безжальні злочини Путінського режиму – “*In the south and the east of your wonderful country, Putin continues with his grotesque and illegal campaign to take and hold Ukrainian soil*”. Натомість в українському варіанті ми маємо - «*Путін і далі продовжує свою сміхотворно незаконну кампанію проти української землі.*» Опускаючи цей важливий прийом, перекладач створює конфліктний тип мовної особистості, хоча в оригіналі ми маємо імпульсивний. До того ж, важливими також є слова “*to take and hold*”, які також були опущені. Це може свідчити про намір перекладача зробити український варіант більш поблажливим.

Повторення політика також визначають його імпульсивну мовну особистість:

<p>Оригінал: “<i>All this and more we can do now and only now, at this</i></p>	<p>Переклад: «<i>Все це і набагато більше ми можемо зробити зараз, у</i></p>
---	---

<p><i>extraordinary moment in our history.</i>” [Офіційний сайт Сполученого Королівства].</p>	<p><i>цей унікальний момент нашої історії.</i>» [Українська служба BBC].</p>
---	--

Борис Джонсон робить акцент на словах “*now and only now*” це підсилює меседж, змушує людей повірити, що саме з ним все вийде і перейти на його сторону. Цей прийом справляє дійсно великий ефект. Однак, український перекладач нехтує цим і опускає «*and only now*», тим самим створюючи гармонійну мовну особистість.

Отже, проаналізувавши промови Бориса Джонсона, ми можемо стверджувати про превалювання гармонійного типу мовної особистості – 56,25%. Конфліктний тип займає 31,25%. Натомість імпульсивний вживається найменше – 12,5%. Це підтверджує складений Борисом Джонсоном образ – проста, дивакувата та харизматична людина з гострим почуттям гумору.

Слід також зауважити, що часто конфліктний та гармонійний типи мовної особистості Джонсона перетинаються, тому це стає задачею з зірочкою для перекладача правильно передати зміст повідомлення.

Найбільш вживаними трансформаціями виявились буквальний переклад та прийом опущення. Вони у свою чергу складають 32,4% та 26,5%. Перекладачі також часто використовують додавання – 14,6%, членування речень – 11,8% та підбір еквівалентів – 5,9%.

ВИСНОВКИ

Дана робота присвячена дослідженню мовної особистості та виявленню особливостей її відтворення на матеріалах офіційних промов В. Зеленського та Б. Джонсона.

Для досягнення цієї мети було поставлено низку задач. Серед яких дослідження поняття «політичний дискурс» та «політична риторика», аналіз їх особливостей, з'ясування як зв'язані між собою ці поняття та виявлення феномену «мови політики». На цьому етапі ми дійшли до наступних висновків.

По-перше, політичний дискурс базується на теоретичних засадах центрального поняття «дискурс», зокрема:

Політичний дискурс – це сукупність мовленнєвих утворень у політичному контексті, політичних поглядів і переконань разом з її негативними проявами; це будь-які мовленнєві структури, суб'єкт, адресат або зміст яких співвідноситься зі сферою політики.

Крім того, це також сукупність дискурсивних практик, що ідентифікують учасників політичної комунікації або формують її конкретну тематику.

Під дискурсивними практиками з лінгвістичної точки розуміємо явища, що визначаються стійкими наборами мовних засобів, властивих певному політичному суб'єктові або ж характерних для актуалізації заданої теми політичної комунікації.

Водночас, політичний дискурс характеризується специфічними смисловими зв'язками, термінами, політичними концептами та стилістичними засобами. Значну роль відіграє також сама фігура політика та модель його поведінки. При цьому, політичний дискурс є відображення всього комплексу взаємин між людиною і суспільством, а отже впливає на формування картини світу.

По-друге, є підстави стверджувати, що риторика досить розгалужене поняття. Вона набуває різних сенсів і істинно вважається досягненням всіх

наук. Ораторське мистецтво у політичній сфері стає центральним інструментом взаємодії, впливу та контакту з суспільством.

Для політичного контексту риторика являє собою цілеспрямовану дію, мета якої - переконати учасників комунікації. На перший план виходить не правильність і навіть не привабливість політичного мовленнєвого послання, а його доречність.

По-третє, дослідження політичної сфери, способів комунікації та використаних політиками стратегії дозволяють виділити феномен «мови політики». Вона є багатогранною, адже мова політики повинна бути простою і водночас ускладненою. Таке поєднання несумісних характеристик створює унікальне та виняткове явище.

Без сумніву, ще однією особливістю мови політики є її співвідношення до ідеології. Саме через мовні засоби політичні особи створюють свій образ, передають світогляд, а отже і насаджують свої погляди.

Також, ми дослідили поняття «мовної особистості» та її роль у формуванні образу політика та його індивідуального стилю. Цікаво зазначити, що проаналізовані матеріали вказують на відсутність ґрунтовних досліджень мовної особистості, особливо в сфері перекладознавства. Це робить дану тему актуальною для подальшого розгляду.

Під час дослідження, ми прийшли до висновку, що мовна особистість є основою політичної риторики та вдалого політичного дискурсу. Вона гнучка, здатна до постійних змін та вдосконалення. Під мовною особистістю вчені вбачають різні системи особистісних цінностей та феноменів. Дослідники вважають, що найкраще мовна особистість проявляє себе саме у мовленні, тому проаналізувати її можливо не по окремих словах, а в цілому контексті.

На даному етапі, сформувалась нова наука – лінгвоперсонологія. Її головна мета дослідити мовну особистість з різних аспектів, виявити як вона проявляється, які типи є найрозповсюдженішими і чи доцільно виділяти її в різних сферах.

Передусім, ми виявили, що науковці дотримуються звернення до класифікації С. Сухих, який виділяє гармонійний, конфліктний та імпульсивний типи мовних особистостей. Вони характеризуються різними способами прояву, але через малу кількість робіт з даної тематики ми можемо стверджувати про необхідність більш детального розгляду поняття мовної особистості в сфері політики.

В процесі написання дипломної роботи ми також опрацювали аспект перекладу для визначення, які саме труднощі можуть спіткати перекладача. Слід зазначити, що виявлення та коректна передача типу мовної особистості можлива лише під час письмового перекладу. Адже, перекладач має достатньо часу аби попрацювати з оригіналом, зрозуміти, що закладено в змісті та підібрати трансформації аби переклад мав той самий вплив на аудиторію, що і оригінал.

Труднощами є реалії, особливості мовлення та інші маркери які допомагають політикам, можливо і не свідомо, створити певну мовну особистість.

Кожен політик має свою особливу манеру розмови, свій індивідуальний стиль, до якого інколи дуже складно звикнути. Крім того, політики часто використовують стилістичні засоби, які роблять їх промови більш яскравими, своєрідними та особливими. Але ці засоби досить складно піддаються перекладу, тому дуже часто перекладачі опускають певну інформацію, втрачаючи виразність, емоційність та посил, які були закладені в оригінальний текст.

Практичні результати дослідження вказують на те, що будь-який політик хоче створити позитивний образ. Риторика Володимира Зеленського відрізняється нестандартністю, і прямолінійністю. Він використовує прості, але дуже влучні фрази. Володимир Зеленський намагається бути ближчим до народу, створює образ «ми» і це доводять його промови.

В його виступах часто зустрічаються українські реалії, факти з історії, та питома українські вирази. І це в свою чергу становить складність визначення та адаптації в тексті оригіналу мовної особистості Володимира Зеленського.

Є підстави стверджувати, що більша частина промов Президента України насичена гармонійним типом мовної особистості. Це доводять також кількісні показники, адже під час дослідження гармонійний тип був знайдений у 50% прикладів. Конфліктна мовна особистість проявляється менше. Загалом її показник складає 28,6%. Натомість імпульсивний тип простежується лише у 21,4% прикладів.

В перекладі політичного дискурсу Володимира Зеленського також виявлено достатню кількість перекладацьких трансформацій. Найрозповсюдженішим є буквальний переклад, який становить 27,6% від загальної кількості. З нижчими показниками йде граматична трансформація об'єднання речення, опущення та додавання – 17,3%, 13,8% та 10,3% відповідно. Заміна типу речення та конкретизація становить по 6,9% від загальної кількості, а показник підбору еквіваленту, компенсації, транслітерації, перестановки та логічного розвитку – 3,99% кожен.

Нами також була досліджена мовна особистість Бориса Джонсона. Аналіз довів, що образ дивакуватої, розумної та простої людини з гарним почуттям гумору був складений не дарма. Промови британського політичного діяча насичені емоційністю, великою кількістю повторень та влучних виразів. Найбільший прояв належить гармонійному типу мовної особистості – 56,25%. Конфліктна займає лише 31,25%, а імпульсивний тип – 12,5%.

Під час перекладу також застосовуються різні типи трансформацій. Найуживаніші це буквальний переклад - 32,4% та прийом опущення – 26,5%. Натомість додавання, членування речення та підбір еквіваленту були виявлені лише у 14,6%, 11,8% та 5,9% відповідно. Генералізація, об'єднання речень та описовий переклад становлять лише 2,9% кожен.

Отже, ми можемо зробити висновок, що в більшості випадків у Володимира Зеленського та Бориса Джонсона зустрічається прояв

гармонійного типу мовної особистості. Ці політики дуже часто порівнюються через свою любов до жартів, простоту викладів, емоційність та народність. При цьому все ж таки кожен створює унікальний образ за допомогою мовних засобів та індивідуального стилю.

Аналіз показав, що перекладачам у більшості випадків вдається сповна передати мовні особистості політиків. Натомість, є випадки, коли в перекладі гармонійний тип перекладається конфліктним або імпульсивним. Зустрічаються також приклади, коли з'являється поєднання конфліктного та гармонійного типів мовної особистості.

Причина цьому наступна – кожен політик вносить свої унікальні вираження ідейних позицій, використовує порівняння, повторення, яскраві епітети, жарти, сленги, сарказм, експресивне тонування, складні структури речень та інше. Для того, щоб у майбутньому уникнути цих проблем мовна особистість повинна бути досліджена більш детально у сфері лінгвістики та перекладознавстві. Це дасть можливість перекладачам робити більш професійні переклади, а науковцям аналізувати мовленнєву діяльність політичних діячів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 09.11.2022).
2. Баранов А. Н. Политический дискурс: прощание с ритуалом. *Вестник Челябинского государственного университета*. 1997. № 6. С. 108–118.
3. Бацевич Ф. С. Основи Комунікативної Лінгвістики. Київ, 2004. 344 с.
4. Битко А. Теоретичні засади соціологічного дослідження політичного дискурсу. *Український соціологічний журнал*. 2015. № 1-2. С. 66-70.
5. Буднік А. О. Особливості вивчення дискурсу в письмовій і усній комунікації. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Філологічні науки*. Дрогобич, 2016. №5. С. 39-42.
6. Бурсевич В. В. Язык и Идеология: Взаимодействие. *Дні науки філософського факультету* : матеріали доп. та вис.(м. Київ, 21–22 квіт. 2015 р.). Київ, 2015. С. 8-11.
7. Волошук В. І. Індивідуальний авторський стиль, ідіолект, ідіостиль: питання термінології. *Наукові праці*. Вінниця, 2008. Вип. 79. С. 5-9.
8. Воробйова Г. Ю. Політична культура та ідеологія. *Політичне життя*. Київ, 2017. Вип. 3. С. 89-94.
9. Гошко К. О. Когнітивний дисонанс у перекладацькому дискурсі, як показник пошуку адекватного перекладу : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : 0.35.041 / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 92 с.
10. Громовенко В. В. Генезис політичної лінгвістики як самостійної науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2014. № 11. С. 112-115.

11. Данилина В. В. Политическая ораторская речь в ритмико-текстологическом аспекте: На материале английского языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2002. 212 с.
12. Дацюк С. А. Коммуникационные стратегии. *Центр гуманитарных технологий*. 2006. 09.08.2006. URL: <https://gtmarket.ru/library/articles/2751> (дата звернення 01.12.2022)
13. Дегтярєва К. В. Основи теорії мовної комунікації : навч.-метод. посіб. Полтава, 2012. 70 с.
14. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : монографія / Л. Р. Безугла та ін. ; за заг. ред. І. С. Шевченко. Харків : Константа, 2005. 356 с.
15. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ, 1999. 431 с.
16. Єрмоленко С. Я. Формування української мовної особистості. *Українознавство*. 2010. № 1. С. 120–123.
17. Загнітко А., Данилюк І., Краснобаєва-Чорна Ж. Парадигмально-категорійні основи прикладної лінгвістики : монографія. Вінниця : «ТОВ Нілан-ЛТД», 2015. 472 с.
18. Загнітко А. Теорія лінгвоперсонології : монографія. Вінниця : Нілан-Лтд, 2017. 136 с.
19. Замалетдинова Г. Ф. Основы Риторики : навч.-метод. посіб. Казань : Казан, 2016. 72 с.
20. Зданевич К. В. Лингвостилистические особенности политического дискурса. *Сборник научных статей студентов, магистрантов, аспирантов*. Минск, 2014. Вып. 11. С. 158-162.
21. Золян С. Т. Язык политики или язык в политической функции? *Полития*. 2018. № 3. С. 33-49.
22. Каліщук Д. М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу. *Вісник Сумського державного університету. Філологічні науки*. Суми, 2006. Вип. 11. С. 153-159.

23. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва, 2010. 264 с.
24. Клепиков А. Зоополитикон учится говорить: политический дискурс в посткоммунистической Украине. *Политическая мысль*. 1994. № 3. С. 25-31.
25. Колетвинова Н. Д. Культура речи : конспект лекций. Казань, 2014. 73 с.
26. Колотілова Н. А. Логика та риторика: складові взаємодії : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.06. Київ, 2019. 391 с.
27. Колтуцкая И. А. Структура языковой личности в современной антропоцентрической парадигме. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Філологічні науки*. Днепропетровск, 2013. № 2. С. 294-298.
28. Комиссаров В. Н. Теория перевода. Москва, 1990. 254 с.
29. Красных В. В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? Москва, 2003. 350 с.
30. Кривий А. Дискурсивний аналіз і сучасне мовознавство. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2001. С. 158–162.
31. Крилова-Грек Ю. М. Психолінгвістичні аспекти політичного дискурсу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. Київ, 2015. Вип. 2. С. 22-24.
32. Кучерява Ю. В. Лінгвістичні особливості політичних промов : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра : 6.020303 / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Дніпро, 2019. 69 с.
33. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. Москва : Гнозис, 2003. 280 с.
34. Мармазова Т. Осмислення функціональних аспектів політики в рамках політико-цивілізаційного дискурсу. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. Київ, 2009. № 18. С. 8-18.
35. Масенко Л. Мова і політика. Київ, 2004. 120 с.

36. Маслова В. А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова? *Политическая лингвистика*. Екатеринбург, 2008. Вып. 1. С. 43–48.
37. Мацько Л. І. Мовна особистість Тара Шевченка як чинник формування національної ідентичності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Рівне, 2014. Вип. 50. С. 8-15.
38. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища Школа, 2006. 311 с.
39. Мацюк, Г. Теоретичні засади опису мовних ситуацій у контексті прикладної соціолінгвістики. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2009. Вип. 13. С. 66-70.
40. Михальская А. К. Основы риторики. Москва, 2009. 496 с.
41. Мусихин Г. И. Политическая риторика как квазисимволизация? *Социологическое обозрение*. Москва, 2016. № 2. С. 68-88.
42. Нагорна Л. Політична лінгвістика: стан і статус. *Наукові записки*. Київ, 2006. Вип. 30. С. 160-168.
43. Ораторське Мистецтво : підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова. Харків : Право, 2013. 208 с.
44. Паршина О. Н. Российская политическая речь. Москва, 2007. 232 с.
45. Пентилюк М. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесник в контексті професійної підготовки. *Збірник наукових праць*. Умань, 2014. № 2. С. 290-297.
46. Петренко В. Політична мова як предмет наукового дослідження. *Політичний менеджмент*. Київ, 2007. № 5. С. 60-68.
47. Петрова О. В. Введение в теорию и практику перевода. Нижний Новгород, 2022. 84 с.
48. Плеханова Т. М. Риторика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 110 с.
49. Плотницька І.М., Левченко І. М. Ораторське мистецтво : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2011. 127 с.
50. Почепцов Г. Семиотика. Москва, 2002. 432 с.

51. Саидова Ф. С. Политическая риторика и особенности её проявления в процессе изменяющегося общества (опыт Таджикистана) : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.01. Душанбе, 2020. 171 с.
52. Санду М. П. Стратегія мовленнєвого спілкування. *Мова і засоби масової інформації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., М. Київ, 13 трав. 2016 р. Київ, 2016. С. 109-112.
53. Славова Л. Л. Віртуальний образ мовної особистості. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ, 2018. Вип. 2. С. 240-245.
54. Степанова Ю. В. Языковая личность и аспекты ее изучения. *Вестник Тюменского государственного университета*. Тюмень, 2012. № 1. С. 186-192
55. Сусов И. П. Личность как субъект языкового общения. *Личностные аспекты языкового общения*. Калинин, 1986. С. 9-15.
56. Сухих С. А. Структура коммуникантов в общении. Краснодар, 2004. 155 с.
57. Ташенко Г. В. Лінгвокогнітивні та культурологічні особливості англо-українського перекладу прецедентних імен : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 / Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 263 с.
58. Фадєєв В. Д. Використання комунікативних стратегій Ст. Сакуром під час його проведення програми «Hard Talk»: перекладацький аспект. Київ, 2021. 72 с.
59. Федоров А.В. Основы общей теории перевода. Москва, 2002. 416 с.
60. Фесенко Т. А. Концептуальные основы перевода. Тамбов, 2001. 124 с.
61. Филинский А. А. Критический анализ политического дискурса предвыборных кампаний 1999 - 2000 гг. : дис. ... канд. филол. Наук : 10.02.19. Тверь, 2002. 163 с.
62. Хазагеров Г. Г. Политическая риторика. Москва, 2002. 313 с.

63. Ципко Ю. О. Стилiстика блендiв в рекламному дискурсі: аспект перекладу : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : 0.35.041 / Сумський державний університет. Суми, 2020. 62 с.
64. Черниш О. А. Языковая личность журналиста сквозь призму коллективного и индивидуального языкового сознания. *В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии*. 2013. № 9. С. 53-59.
65. Шевченко И. С. Герменевтический аспект перевода как вторичной метакоммуникации. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Харків, 2003. № 609. С. 7-11.
66. Шевчук О. Л. Комунікативні стратегії та тактики мовленнєвих жанрів виправдання та звинувачення. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський, 2009. Вип. 20. С. 725-729.
67. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. Волгоград, 2000. 175 с.
68. Якимчук В. Комунікативні стратегії і тактики в політичних промовах В. Зеленського. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська Філологія*. Чернівці, 2022. Вип. 835. С. 127-134.
69. Янкович М. В. Поняття Дискурсу в гуманітарних науках в гуманітарних науках та визначення терміна «дискурс» у лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2015. № 15. С. 123-126.
70. Яременко В., Сліпушко О. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. Київ : Аконт, 2008. 928 с.
71. Bachem R. Einführung in die Analyse politische Texte. Munchen, 1979. 186 s.
72. Cameron D. Ideology and language. *Journal of Political Ideologies*. 2006. ISS. 11. P. 121-152.
73. Fairclough I. Political Discourse Analysis. London, 2013. 270 p.

74. Fraser J. The Translator Investigated. *School of Languages*. 2014. ISS 3. P. 9-18.
75. Henry Frances, and Carol Tator. *Discourses of Domination: Racial Bias in the Canadian English-Language Press*. Toronto, 2002. 272 p.
76. Kessler S. *The 5 Personality Patterns*. New York, 2015. 388 p.
77. Sapir E. *Culture, Language, and Personality*. California, 2000. 208 p.
78. Teun A Dijk van. *What is Political Discourse Analysis?* Amsterdam, 1998. 52 p.
79. Wodak R. *Language and Ideology*. *Journal of Language and Politics*. 2007. ISS. 1. P. 1-5.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Борис Джонсон став прем'єром Британії
<https://www.bbc.com/ukrainian/news-49103354> : веб-сайт. URL: (дата звернення 07.09.2022)
2. Джонсон виголосив прощальну промову як прем'єр_ : веб-сайт.
URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/09/06/novyna/polityka/dzhonson-vyholosyv-proshhalnu-promovu-yak-premyer-zhadav-pro-ukrayinu-ta-putina> (дата звернення 07.09.2022)
3. Звернення Президента з нагоди Дня соборності України : веб-сайт.
URL: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-z-nagodi-dnya-sobornosti-ukrayini-59353> (дата звернення 20.08.2022)
4. Звернення Президента України до учасників Копенгагенського демократичного саміту : веб-сайт. URL:
<https://www.president.gov.ua/news/demokratiya-mozhe-prograti-na-yevropejskomu-kontinenti-yaksh-75721> (дата звернення 20.08.2022)
5. Інавгураційна промова Президента України Володимира Зеленського : веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> (дата звернення 25.08.2022)
6. Прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон звернувся до Верховної Ради України : веб-сайт. URL: <https://mspu.gov.ua/news/premyer-ministr-velikoyi-britaniyi-boris-dzhonson-zvernuvsya-do-verhovnoyi-radi-ukrayini> (дата звернення 25.08.2022)
7. Росія не відмовилась від плану захопити всю Україну – Зеленський : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/8/7357006/> (дата звернення 25.09.2022)
8. «У політиці ніхто не незамінний». Прощальна промова Бориса Джонсона : веб-сайт. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/proshchalna-promova->

borisa-dzhonsona-povniy-tekst-video-chomu-boris-dzhonson-yde-u-vidstavku-50254893.html (дата звернення 07.09.2022)

9. Address by the President of Ukraine to the participants of the Copenhagen Democracy Summit : веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/demokratiya-mozhe-prograti-na-yevropejskomu-kontinenti-yaksh-75721> (дата звернення 20.08.2022)

10. Address by the President on the Day of Unity of Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/zvernennya-prezidenta-z-nagodi-dnya-sobornosti-ukrayini-59353> (дата звернення 20.08.2022)

11. Boris Johnson's resignation speech : веб-сайт. URL: <https://www.nytimes.com/2022/07/07/world/europe/boris-johnson-resignation-speech.html> (дата звернення 07.09.2022)

12. Boris Johnson's final speech as Prime Minister: 6 September 2022 : веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/boris-johnsons-final-speech-as-prime-minister-6-september-2022> (дата звернення 07.09.2022)

13. Boris Johnson's first speech as Prime Minister: 24 July 2019 : веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/boris-johnsons-first-speech-as-prime-minister-24-july-2019> (дата звернення 07.09.2022)

14. Foreign Secretary's Mansion House speech at the Lord Mayor's Easter Banquet 2018 : веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/foreign-secretarys-lord-mayors-easter-banquet-speech-at-mansion-house-wednesday-28-march> (дата звернення 25.08.2022)

15. President Barack Obama's Inaugural Address : веб-сайт. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the_press_office/President_Barack_Obamas_Inaugural_Address (дата звернення 15.09.2022)

16. Prime Minister Boris Johnson's address to the Ukrainian Parliament: 3 May 2022 : веб-сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-boris-johnsons-address-to-the-ukrainian-parliament-3-may-2022> (дата звернення 25.08.2022)

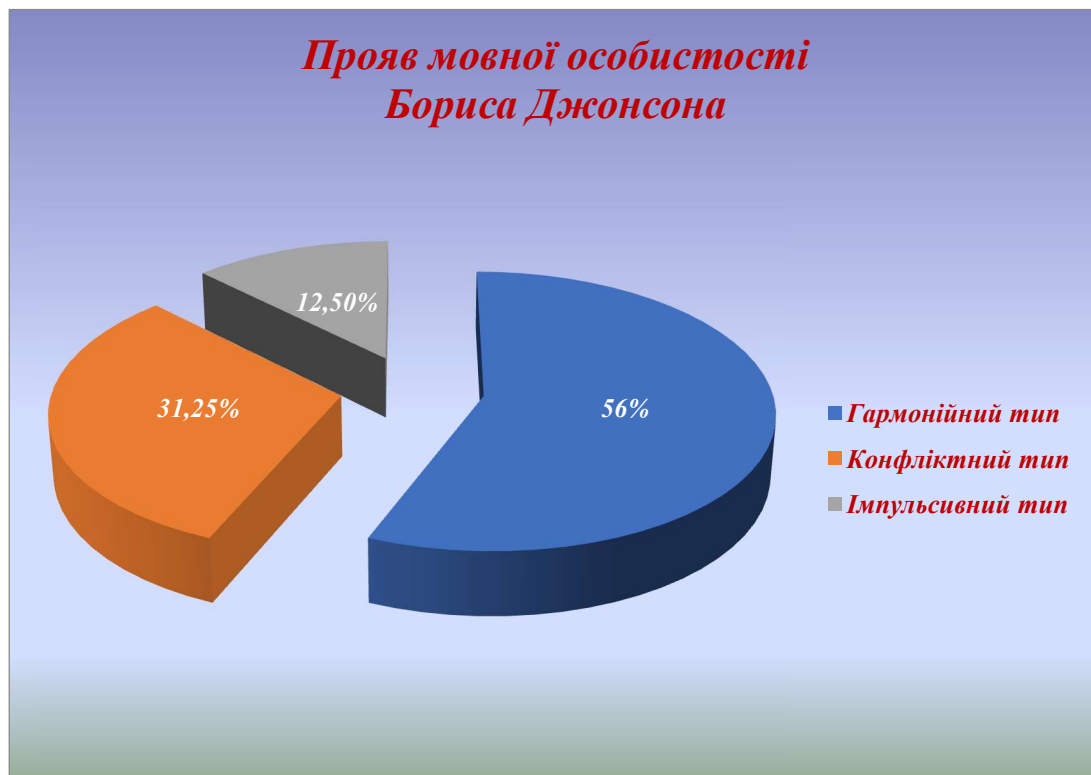
17. Russia has not given up plan to occupy all of Ukraine – Volodymyr Zelenskyu : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/07/8/7357006/> (дата звернення 25.08.2022)

18. Volodymyr Zelenskyu's Inaugural Address : веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> (дата звернення 25.08.2022)

ДОДАТКИ

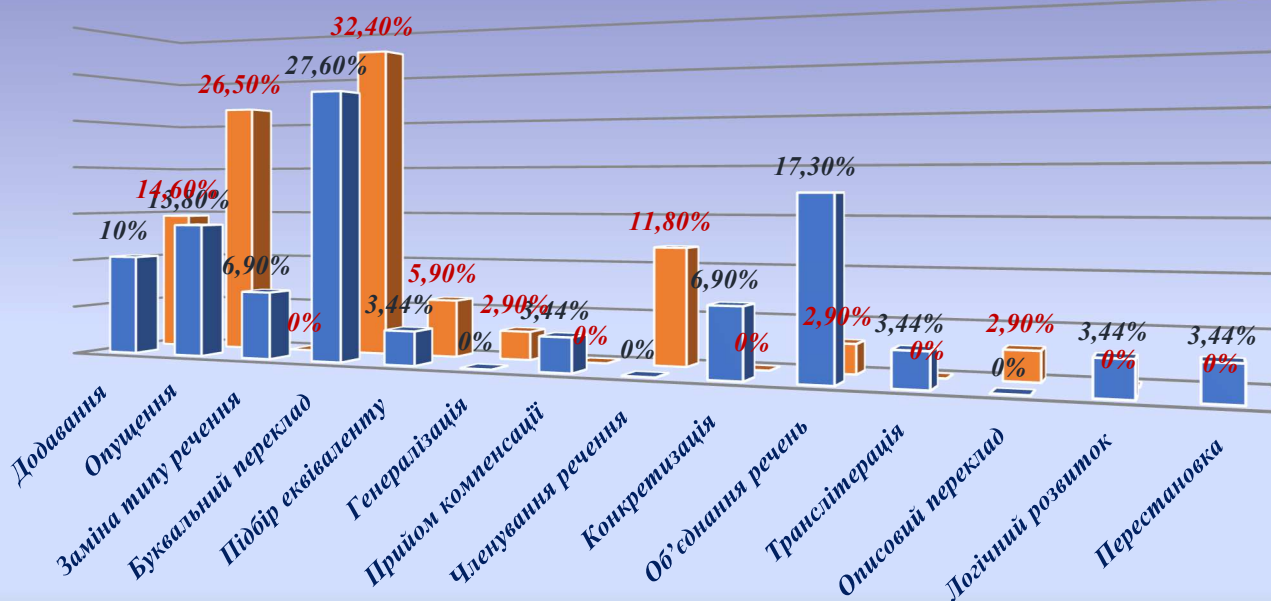
Додаток А

**ПОРІВНЯЛЬНА ДІАГРАМА СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ
МОВНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ
В. ЗЕЛЕНСЬКОГО ТА Б. ДЖОНСОНА**

■ **ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ** ■ **БОРИС ДЖОНСОН**

SUMMARY

Daria Kritska. Language personality in political discourse and its reproduction specifics (based on the official speeches of V. Zelenskyi and B. Johnson). – Mykolaiv, 2023.

This research is devoted to the study of language personality and the identification of the peculiarities of its reproduction based on the materials of Volodymyr Zelenskyi's and Boris Johnson's official speeches. We set several tasks to achieve this goal. Among them are the study of the concepts of "political discourse" and "political rhetoric", the analysis of the theoretical basis of "language personality" and the ways of its reproduction in the chosen materials.

Firstly, political discourse is based on the theoretical foundations of the central concept of "discourse", in particular: political discourse is a set of thought formations in a political context, political views, and concerns along with its negative manifestations. Secondly, there is reason to argue that rhetoric is a rather broad concept. The art of oratory in the political sphere is becoming a central tool for interaction, influence, and contact with society. Thirdly, the study of the political sphere, communication methods, and strategies used by politicians allow us to identify the phenomenon of the "language of politics". It is comprehensive because it should be simple and complex simultaneously.

We have also explored the concept of "language personality" and its role in forming the image of a politician and his/her individual style. It is worth noting that the studied materials point to the lack of thorough research on language personality, especially in the field of translation studies.

During the analysis, we concluded that language personality is the basis of political rhetoric and successful political discourse. It is flexible, and adaptable to constant change and improvements. Scientists define language personality as various systems of personal values and phenomena. Above all, we have found that scholars adhere to the classification of S. Sukhykh, who distinguishes harmonious, conflict, and impulsive types of language personalities.

In the process of writing our work, we also determined that identifying and correctly conveying a language personality type is possible only in translation. The difficulties are the realities, speech characteristics, and other markers that help politicians, perhaps not consciously, to create a certain language personality. Each politician has his or her special way of speaking, their own individual style, which is sometimes very difficult to get used to. Moreover, politicians often use stylistic devices that make their speeches more vivid, distinctive, and special. However, these tools are quite difficult to translate, so very often translators omit certain information, losing the expressiveness, emotionality, and message that were included in the original text.

The practical results indicate that Volodymyr Zelenskyi uses simple but very precise phrases. There is reason to assert that most of the speeches of the President of Ukraine are full of a harmonious type of language personality. This is also proved by quantitative data, as the harmonious type was found in 50% of the examples. The conflict type of language personality amounts to 28.6%. In contrast, the impulsive type is found in only 21.4% of the examples. In the translation of Volodymyr Zelenskyi's political discourse, a sufficient number of translation transformations were also identified. The most common is a literal translation, which accounts for 27.6% of the total. The grammatical transformation of combining sentences, omissions, and additions is less common: 17.3%, 13.8%, and 10.3%, respectively.

We also studied the language personality of Boris Johnson. The speeches of the British politician are full of emotion, a lot of repetition, and catchy expressions. The greatest frequency belongs to the harmonious type of language personality - 56.25%. The conflict type takes up only 31.25%, and the impulsive one - 12.5%. Different types of transformation are also applied in translation. The most common are literal translation - 32.4%, and omission - 26.5%.

The analysis showed that translators in most cases manage to fully convey the language personalities of politicians. However, there are cases when a harmonious type is translated as a conflict or an impulsive one. There are also examples when a combination of conflict and harmonious types of language personality appears.

To avoid problems with the identification and translation of language personality in the future, it should be studied in more detail in the field of linguistics and translation studies. This will allow translators to make more professional translations and scholars to analyze the speech patterns of political figures.

Key words: language personality, language personality rendering, language units translation, political language, political discourse, political rhetoric, political language.